

**DİL VE KONUŞMA BOZUKLUĞU
OLAN BİREYLER İÇİN
DESTEK EĞİTİM PROGRAMI**

**DİL VE KONUŞMA BOZUKLUĞU
OLAN BİREYLER İÇİN
DESTEK EĞİTİM PROGRAMI**

İCİNDEKİLER

A. Giriş	5
1. Destek Eğitim Programları Nedir?	5
2. Destek Eğitim Programlarının Amaçları	6
3. Destek Eğitim Programlarının Perspektifi	7
4. Destek Eğitim Programlarının Yapısı	9
5. Destek Eğitim Programlarının Öğrenme-Öğretme Yaklaşımı	11
B. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı	13
1. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nın Genel Amacı	13
2. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nın Yapısı	14
3. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nın Öğretme-Öğrenme Süreci	16
4. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nda Ölçme ve Değerlendirme	17
5. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nı Uygulamada Dikkat Edilecek Hususlar	23
6. Hedef ve Hedef Davranışlar	25
Ekler	66

A. Giriş

1. Destek Eğitim Programları Nedir?

1997 yılında çıkan 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 14. maddesinde; "Özel eğitim gerektiren bireylere, her tür ve kademedeki eğitim ortamlarında devam ettiği eğitim programlarının amaçlarını gerçekleştirmek üzere özel eğitim desteği verilir. Bu amaçla bireysel ve grupta eğitim imkânları sağlanır. Herhangi bir eğitim kurumuna devam edecek durumda olmayan zorunlu eğitim çağındaki özel eğitim gerektiren bireylere yetersizlikten etkilenme düzeyine bakılmaksızın temel yaşam becerilerini geliştirme ve öğrenme ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik eğitim programları uygulanır." hükmü yer almaktadır. Bu madde ile destek eğitim hizmetlerinin temeli atılmıştır. Destek eğitim programlarının amacı; yaş sınırı aranmaksızın bireylere yaşamlarını bağımsız sürdürmelerinde, gelişim alanlarında, akademik becerilerde desteklemek ve onları rehabilite amacıyla hem ailelere hem de bireylere hizmet sunmaktır. Özel eğitim alanında meydana gelen birçok değişme, hali hazırda uygulanmakta olan destek eğitim programlarının yeniden hazırlanması ihtiyacını doğurmuştur. Bu bağlamda destek eğitim programları akademisyenlerin ve öğretmenlerin geniş katılımı ile birey merkezli, öğretmene yol gösterecek şekilde yeni yöntem ve tekniklerin ve özel eğitim alanında gelişimlerin ışığında yeniden hazırlanırken aşağıdaki süreçler izlenmiştir:

- Farklı ülkelerin son yıllarda benzer gerekçelerle yenilenip güncellenen öğretim programları incelenmiş,
- Özel eğitim ve destek eğitim programları üzerine yapılan akademik çalışmalar taranmış,
- Başta Anayasamız olmak üzere ilgili mevzuat incelenmiş,
- Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan, rehberlik ve araştırma merkezlerinde görev yapan öğretmenlerle ve uzmanlarla destek eğitim programlarının içeriği ve uygulamalarına ilişkin görüşlerinin alındığı odak grup toplantıları yapılmış,
- Destek eğitim programlarının yapılandırılması, hazırlanması ve sürecin değerlendirilmesi için tüm ilgililerin katıldığı ortalama dört günlük dört ayrı çalıştay düzenlenmiştir.

Tüm bu çalışmalar doğrultusunda bütün görüş, öneri, eleştiri ve beklentiler, Millî Eğitim Bakanlığının ilgili birimlerinden uzman personel, öğretmen ve akademisyenlerden oluşan çalışma gruplarınınca değerlendirilmiştir. Yapılan tespitler doğrultusunda destek eğitim programları gözden geçirilip güncellenmiş ve yenilenmiştir.

2. Destek Eğitim Programlarının Amaçları

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen "Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları", "Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri" ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de yer alan "Özel Eğitimin Temel İlkeleri" esas alınarak hazırlanan Destek Eğitim Programlarının genel amaçları şunlardır:

1. Özel gereksinimli bireylerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek
2. Özel gereksinimli bireylerin günlük yaşamlarında ihtiyaç duyacakları temel akademik becerileri kazandırmak ve bunları etkin bir şekilde kullanan bağımsız bireyler olmalarını desteklemek
3. Millî ve manevi değerleri benimsemiş olan özel gereksinimli bireylerin toplumla etkileşimini ve bütünleşmesini sağlayacak şekilde kazandıkları yetkinlikleri geliştirerek desteklemek

4. İnsanlarla etkileşim kurabilen, toplumsal kurallara uyum sağlayabilen, toplumsal yaşama katılım için çabalayan ve yaşamlarını bağımsız şekilde sürdürebilen bireyleri yaşam boyu desteklemek ve geliştirmek

3. Destek Eğitim Programlarının Perspektifi

Eğitim sistemimizin temel amacı bireye değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlar kazandırmaktır. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler de bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kurmaktadır. Değerler toplumun millî ve manevi kaynaklarından günümüze ulaşmış ve yarınlara aktarılacak öz mirastır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata aktarımıdır. Bu yönüyle değerler ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde öğrenme, öğretme süreçleriyle kazandırılmaya çalışılan bilgi, beceri ve davranışlar ile birlikte ele alınarak programın perspektifini oluşturmaktadır.

a. Değerlerimiz

Değerler; bir sosyal grup veya toplumun varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli olduğu kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır. Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen, birleştirici olgulardır. Aynı zamanda değerler, toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir. Değer eğitiminin temel amaçlarından biri de bireylerin sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik geliştirmelerini sağlamaktır. Değerler, insanın tutum ve davranışlarını biçimlendirmede önemli bir role sahiptir.

Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek eğitiminin asli görevidir; eğitim-öğretim faaliyetleri yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi, değerleri kazandırma çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan bir eğitim programıyla yerine getirir. Eğitim programı; öğretim programları, öğrenme-öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Destek eğitim programlarında, Millî Eğitim Bakanlığının eğitim programları için ön gördüğü on kök değer geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu değerler; adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverliktir.

Söz konusu değerler öğrenme öğretme süreçlerinde hem kendi başlarına hem ilişkili olduğu alt değerlerle hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınacaktır. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nda bu on kök değer ve ilişkili olduğu alt değerlerin geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Destek eğitim programlarında da bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu, bölüm vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, destek eğitim programlarının her birinde yer almıştır.

b. Yetkinlikler

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Bireylerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazesi olan yetkinlikler Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'nde (TYÇ) belirlenmiştir. TYÇ'de ana dilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilimde/teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade olmak üzere sekiz anahtar yetkinlik belirlenmiştir. Özel eğitim çerçevesinde yabancı dillerde iletişime ait yetkinlikler destek eğitim programlarında ele alınmamıştır. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nda ele alınan yetkinlikler tanımlamaları ile birlikte aşağıda açıklanmıştır:

1) Ana dilde iletişim: Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır.

Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nda Dil Modülü'nde ana dilde iletişim yetkinliğine yer verilmiştir.

2) Kültürel farkındalık ve ifade: Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin önemini takdiridir.

Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nda Dil ve Edinilmiş Dil Modüllerinde bu yetkinliğin desteklenmesi hedeflenmektedir.

4. Destek Eğitim Programlarının Yapısı

Destek eğitim programlarında modüller yaklaşım benimsenmiştir. Modül, kelime anlamıyla bir bütünün bölünebilen parçası anlamına gelmektedir. Bir başka deyişle kendi içinde anlam bütünlüğü olan küçük bir birimdir. Bu kapsamda modül, yazılı bir materyal olup ilgili modülün tanımı, amaçları, bu amaçlara ulaşmak için yapılması gereken etkinlikleri ve ölçme araçlarını içermektedir.

Destek eğitim programları ilgili yetersizlik grubundaki bireylerin gereksinimleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Bu modüller; bireysel öğretime dayalı, başlangıç ve sonu olan, kendi içinde bütünlük gösteren, sistematik bir çerçevede düzenlenmiş öğretim yaşantılarından oluşmaktadır. Destek modülleri bireyselleştirilmiş eğitim programını hazırlama ve uygulamaya imkân sağlayacak şekilde, kendi içerisinde bütünlüğü olan ve birbirini işlevsel olarak tamamlayacak yapıda hazırlanmıştır. Modüllerde yer alan hedefler bireye kazandırılacak bilgi, beceri ve tutumlardan oluşmaktadır. Modüller uygulayıcıya rehber olmasının yanında, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin uygulayacağı eğitime bir standart getirmekte ve ölçme-değerlendirme sürecini de kolaylaştırmaktadır. Modüller ile öğretimin planlanmasında mümkün olduğu kadar bireysel öğretim temel alınır. Modüller eğitim programlarının amaçları belirlenirken birey, toplum ve konu alanı özellikleri dikkate alınmaktadır. Özel gereksinimli bireylerin düzeyine uygun, toplumun ihtiyacını karşılayan ve konuların bilimsel ve teknolojik gelişmelere göre güncellendiği bir program hazırlama, ilke olarak benimsenmiştir.

Destek eğitim programları hedeflenen amaçlara ulaşmayı sağlayacak çeşitli modüller ve bu modüllere yönelik bölümlerden oluşmaktadır. Her bir modülde bireylerde ulaşılması beklenen hedefler, hedef davranışlar ve hedeflere ulaşmak için uygulamadaki bireylerin yeterlik durumu dikkate alınarak özel açıklamalara yer verilmiştir. Açıklamalar; hedef özelliği, ön koşul öğrenmeler, öğretim yöntemi, materyal ve ölçme gibi programın alt boyutlarında olabilmektedir.

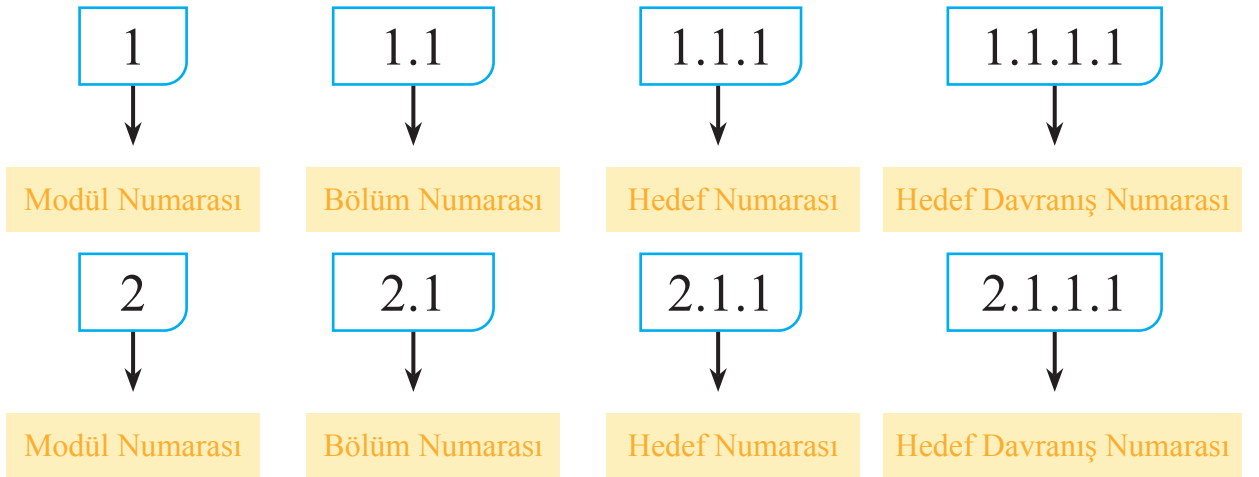
Modüller kendi içinde bölümlerden oluşmaktadır. Modüller içinde yer alan bölümler alanların özelliğine göre doğrusal ve sarmal yaklaşım olarak ele alınmıştır. Bu anlamda destek eğitim programları doğrusaldır çünkü bazı modüllerin içinde aşamalı ilerlemenin ve ön koşul öğrenmelerin zorunlu olduğu bölümler vardır. Yani bir hedef gerçekleşmeden diğer hedefe geçilememektedir. Bazı modüller ise içerik yaklaşımı olarak sarmal özellik taşımaktadır. Çünkü modüllerin içindeki bölümler zaman zaman kapsam yönünden genişleyerek farklı zamanlarda tekrar edilebilmektedir.

Sonuç olarak destek eğitim modülleri; bireye yönelik, açıkça belirtilmiş hedefler etrafında yapılandırılmış, kendi içinde bütünlüğü olan ve bireysel performansın değerlendirilmesine imkân sağlayan bölümlerden oluşmuştur. Ayrıca bireysel öğrenmeye yönelik olan destek eğitim modüllerinin her biri belirli beceri ve/veya bilgiyi kapsamaktadır. Hazırlanan destek eğitim modülleri bireyin ilgi, istek ve yeteneklerini dikkate alan, eğitim uygulamalarına farklı bir anlayış kazandıran ve modüller arasında geçiş yapma olanağı sağlayan bir özelliğe sahiptir.

Modüller öğretmenlere öğretim süreci boyunca sürekli değerlendirme imkânı vermektedir. Değerlendirmeler gerçek ortamından seçilmiş olgular ya da problemlerin çözümüyle oluşturulmuştur.

Kodlar

Destek eğitim programlarında bölüm, hedef ve hedef davranışlara ilişkin kodlamada aşağıdaki sistematik izlenmiştir.

5. Destek Eğitim Programlarının Öğrenme-Öğretme Yaklaşımı

Destek eğitim programları öğrenen merkezli program tasarımlarına göre hazırlanmıştır. Öğrenen merkezli program tasarımları ilerlemecilik ve pragmatist eğitim felsefesine dayanmaktadır. Öğrenen merkezli program tasarımlarında bireyin ihtiyaçları önceden belirlenir ve program bu doğrultuda hazırlanır. Program içeriği ortak ilgilerden oluşur ve öğrenme, bireyin yaşantısının bir parçasıdır. Öğrenen merkezli program tasarımları, birey ve yaşantı merkezli olabilir. Öğrenen merkezli tasarımlarda bireyin ilgi ve ihtiyaçları önemlidir. Bu açıdan ikisi de birbirine benzer. Ancak öğrenen merkezli tasarımlarda ihtiyaç önceden belirlenirken yaşantı merkezli tasarımlarda öğrenenin ihtiyaçları okul yaşantısında ve sosyal yaşamda öğretmen tarafından belirlenmektedir.

Bu anlamda destek eğitim programları hazırlanırken öğrenen merkezli hazırlanmış ancak programları uygulayan öğretmenlere yaşantı merkezli uygulamaları da esas almaları önerilmiştir. Bu anlamda öğretmenin anlık tutum ve kararları ile program uygulamalarındaki donanımları son derece önemlidir. Öğrenen ve yaşantı merkezli programlarda öğrenme ve öğretme süreci planlanırken bireyin performans düzeyi, özellikleri ile öğrenme biçimleri dikkate alınmalıdır. Bireyin mevcut ve gelecekteki eğitsel gereksinimlerinin dikkate alınması ve belirlenecek eğitsel ihtiyaçlarının gerektireceği bilgi, beceri ve tutumlara yönelik davranışlara yer verilmesi, destek eğitim programlarının odak noktası olmuştur.

Modüler öğretim programları, uygulamada önerilen öğretim yöntem, strateji ve teknikleri, birey performans değerlendirmeleri, birey merkezli aktif öğrenmeye dayalı yaşam boyu öğrenmeyi destekler şekilde hazırlanmıştır. Ayrıca bireyin yaşamı boyunca destekleyici ve yönlendirici öğeler olan aile ve öğretmenin iş birliği de bu program için oldukça önemlidir.

Tüm özel eğitime gereksinimi olan bireyler için bireysel özellikleri, performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda destek eğitim programları temel alınarak “BEP” hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. BEP’te yer alacak hedeflerin belirlenmesinde, öğrenme-öğretme sürecinin düzenlenmesinde ve başarının değerlendirilmesinde o bireyin hazır bulunuşluğu, bilişsel, sosyal ve bedensel özellikleri farklılaşabilir. Bu nedenle öğrenme-öğretme süreci planlanırken bireylerin bireysel farklılıkları (mevcut performansları, hazır bulunuşluk düzeyleri, öğrenme stilleri ve ihtiyaçları, sosyo-kültürel farklılıkları vb.) göz önünde bulundurulmalıdır. Bu açıklamalar doğrultusunda bireye yönelik BEP hazırlanmalıdır.

Öğrenme ve öğretme sürecinde uygun strateji, yöntem, araç-gereç ve materyaller seçilmelidir. Öğrenme ve öğretme sürecinde yer verilecek etkinliklerin, somuttan soyuta,

kolaydan zora, bilinenden bilinmeyene, yakından uzağa doğru aşamalı olarak hazırlanmasına ve uygulanmasına dikkat edilmelidir. Çalışmalarda kullanılan dilin ve uygulanan etkinliklerin bireyin yaşına ve gelişim özelliklerine uygun olmasına özen gösterilmelidir. Günlük yaşamda bireylerin etkili iletişim kurabilmeleri ve sosyal çevreye etkinlikle katılabilmeleri için uygun ortamlar hazırlanmalı ve etkinliklerle çeşitlendirilmelidir. Öyle ki öğrenmede özel gereksinimli bireyler öğrenirken normal öğrenen bireylere kıyasla daha farklı yöntem ve tekniklere gereksinim duyarlar. Öğretim programlarında çoklu duyuya dayalı öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması gerekmektedir.

B. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı

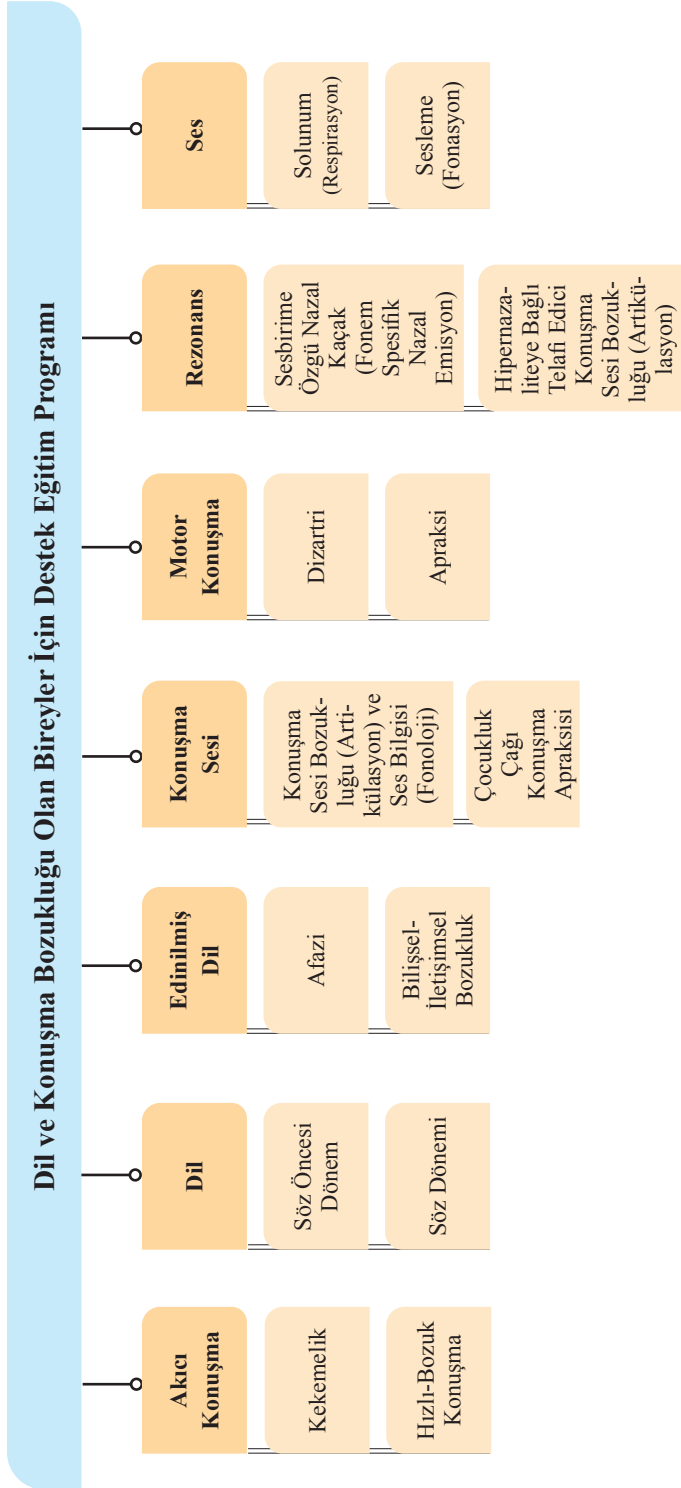
1. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nın Genel Amacı

Bu program ile dil ve konuşma bozukluğu olan bireylerin;

1. Konuşma akıcılığının geliştirilmesi
2. Alıcı ve ifade edici dil ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi
3. Konuşma sesi bozukluğu (artikülasyon) ve sesbilgisel (fonolojik) becerilerinin geliştirilmesi
4. Anlaşılır konuşma için gerekli motor becerilerinin geliştirilmesi
5. Uygun konuşma rezonansını kazanmaları
6. Yaş, cinsiyet ve kültüre uygun ses özelliklerini kazanmaları hedeflenmektedir.

2. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nın Yapısı

Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı yedi modülden oluşmaktadır. Bu modüller aşağıdaki şemada gösterilmiştir.

DİL VE KONUŞMA BOZUKLUĞU OLAN BİREYLER İÇİN DESTEK EĞİTİM PROGRAMI MODÜLLERİ VE BÖLÜMLERİ

Akıcı Konuşma	Dil	Edinilmiş Dil	Konuşma Sesi	Motor Konuşma	Rezonans	Ses
1. Kekemelik 45 ders saati 2. Hızlı-Bozuk Konuşma 45 ders saati	1. Söz Öncesi Dö- nem 125 ders saati 2. Söz Dönemi 125 ders saati	1. Afazi 75 ders saati 2. Bilişsel-İletim- şimsel Bozukluk 75 ders saati	1. Konuşma Sesi Bozukluğu (Artik- ülasyon) ve Ses Bilgisi (Fonoloji) 50 ders saati 2. Çocukluk Çağı Konuşma Aprak- sisi 50 ders saati	1. Dizartri 40 ders saati 2. Apraksi 35 ders saati	1. Sesbirime Özgül Nazal Kaçak (Fonem Spesifik Nazal Emisyon) 25 ders saati 2. Hipernazaliteye Bağlı Telafi Edici Konuşma Sesi Bo- zukluğu (Artikülas- yon) 25 ders saati	1. Solunum (Respirasyon) 25 ders saati 2. Sesleme (Fonasyon) 25 ders saati
Toplam: 90 ders saati	Toplam: 250 ders saati	Toplam: 150 ders saati	Toplam: 100 ders saati	Toplam: 75 ders saati	Toplam: 50 ders saati	Toplam: 50 ders saati
7 Modül						
Toplam 765 ders saati						

NOT: Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Kurumları Yönetmeliği'nin 31. maddesinin 3. fıkrasına göre 1 defaya mahsus olmak üzere modül tekrarı önerilebilir.

3. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nın Öğretme-Öğrenme Süreci

Programda yer alan hedef davranışları gerçekleştirmek için kullanılabilecek müdahale yöntemlerinin bazılarının uygulanma özellikleri aşağıda açıklanmıştır.

“Akıcı Konuşma” modülünde bireylerin akıcı konuşmalarını geliştirmek, yaşanan akıcısızlığı kontrol etmek ve akıcılıkla ilgili sahip olunan olumsuz tutumları azaltmak için akıcılığın şekillendirilmesi (fluency shaping), Lidcombe Erken Dönem Kekemelik Müdahale Programı, kekemeliğin değiştirilmesi (stuttering modification) ve çevre ve davranış düzenleme gibi çeşitli doğrudan veya dolaylı müdahale yaklaşımlarından faydalanılabilir.

“Dil” modülünde bireylerin alıcı ve ifade edici dil becerilerini geliştirmek için doğal dil öğretim yöntemleri, davranışsal müdahale yöntemleri (ayrık denemelerle öğretim, işlevsel iletişim eğitimi, fırsat öğretimi, Lovaas yöntemi), klinisyen merkezli, vaka merkezli ve hibrit yaklaşımlar, aile ve akran katılımlı yöntemler, iletişim temelli yöntemler kullanılabilir.

“Edinilmiş Dil” modülünde bireylerin dili anlama ve ifade etmesine yönelik iletişim becerilerini kullanarak günlük yaşamda etkili iletişim kurabilmeleri için kullanılacak yöntemlerden bazıları şunlardır: Geleneksel yöntemler (uyaran yaklaşımı, tematik uyaran yaklaşımı, melodik entonasyon yaklaşımı vb.), psikonörodilbilimsel yaklaşım, bozukluğa özgün yaklaşımlar (HELPSS, ORLA, RET, Semantik Özellikler Analizi vb.) ve iletişimi destekleyen yaklaşımlar (VAT, PACE, Sohbet Ortağı Eğitimi vb.).

“Konuşma Sesi” modülünde bireylerin konuşma seslerini ayırt ederek doğru, tutarlı ve dilin sesbilgisel özelliklerine uygun şekilde üreterek anlaşılır konuşma becerisi geliştirilmesi için davranışçı yaklaşım, geleneksel yaklaşım ve fonolojik yaklaşımlardan (tek ayrımlı sözcük çiftleri yaklaşımı, döngüsel yaklaşım vb.) yararlanılabilir.

“Motor Konuşma” modülünde bireylerin konuşurken uygun fonetik ve prozodik yapı için gerekli hareketleri planlayarak yeterli güçte kas gerginliği ile solunum, sesleme ve rezonansı tutarlı olarak gerçekleştirebilmesi için telafi edici yaklaşımlar ve yapılandırıcı yaklaşımlar kullanılabilir.

“Rezonans” modülünde sesbirime özgü nazal kaçak ve hipernazaliteye bağlı telafi edici konuşma sesi bozukluğu hatalarının giderilerek konuşma seslerini doğru olarak üretilmesi ve günlük yaşamda anlaşılır şekilde kullanılması amacıyla görsel, sözel ve dokunsal ipuçlarının da kullanılabileceği davranışsal terapi yöntemlerinden faydalanılabilir.

“Ses” modülünde bireyin ses kalitesini, perdesini ve şiddetini benzer yaş, cinsiyet, kültürel geçmiş ve coğrafik yerleşimdeki bireylere benzer şekilde ve iletişime uygun olarak kullanması için ses hijyeni, vokal fonksiyon egzersizleri, rezonant ses terapisi, yarı tıkalı ses yolu egzersizlerinden yararlanılabilir.

4. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nda Ölçme ve Değerlendirme

Özel eğitime gereksinimi olan bireyler, öğrenme sürecinde farklı ve çoklu öğrenme tekniklerinin kullanılması ve birden çok duyuya hitap eden uygulamaların yürütülmesi durumunda daha rahat öğrenirler. Her bir yetersizlikten etkilenmiş bireyin yetersizlikten etkilenme türü, derecesi, yetersizliğin oluş zamanı, sağlanan hizmetler ve bireysel özellikleri birbirlerinden farklılaşmaktadır. Buna bağlı olarak öğrenme düzeyleri de birbirlerinden oldukça farklılık göstermektedir. Bu nedenle her bireyin bireysel özelliklerine uygun olarak Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) hazırlanması gerekmektedir. BEP, yetersizlikten etkilenmiş bireyin eğitim gereksinimlerini uygun eğitim ortamlarında gerekli destek hizmetleriyle karşılamaya yönelik geliştirilen yazılı bir dokümandır. BEP, yetersizlikten etkilendiği belirlenen her bir birey için geliştirilmelidir. Özel eğitime başlamadan önce BEP'in geliştirilmesi, verilecek özel eğitim hizmetinin bireyin gereksinimlerine uygun olarak düzenlenmesi için gereklidir. BEP; yetersizlikten etkilenmiş bireyin var olan performans düzeyini, yıl sonunda/dönem sonunda bireyde gerçekleşmesi beklenen hedefleri, özel eğitim ve destek hizmetleri, bütünleştirme için yapılacakları (topluma katılımı-normal akranlarıyla birlikte olma süreci), bireye verilecek hizmetlerin sağlanma süresi, tarihi ve yeri, eğitim ortamları ya da kademeleri arasında sağlanacak geçiş hizmetlerini ve ilerlemelerin ölçülmesini içermelidir.

BEP'in hazırlanma sürecinde yer alacak şekilde bireyin gereksinimlerinin belirlenmesi için öğretim sürecinin başlangıcında, öğretim sürecinde, öğretim sürecinin sonunda ve yıl sonunda değerlendirmelerin hatalardan arınık bir şekilde yapılması gerekmektedir. Bu süreçte özellikle başlangıçta kaba ve ayrıntılı değerlendirmelerin bireyin gerçek performansını yansıtacak şekilde yapılması önem arz etmektedir. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları yürütülürken temel ilke olarak biçimlendirici (süreci değerlendirme) ve özetleyici değerlendirme (yıl sonu genel değerlendirme) süreçleri izlenmeli, farklı veri toplama yöntemleri ile ölçme araçları kullanılmalıdır.

Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nın ölçme ve değerlendirme uygulamaları; bireyin gereksinimlerinin belirlenmesi, öğretim öncesi (ön) değerlendirme, öğretim sonu (son) değerlendirme ve gelişimi izleme, yıl sonu değerlendirmesi aşamalarından oluşmaktadır. Bu değerlendirme aşamalarının uygulama süreci aşağıda açıklanmıştır.

1. Bireyin Gereksinimlerinin Belirlenmesi

Bireylerin gereksinimlerinin belirlenmesi amacıyla kaba değerlendirme yapılır. Reh-

berlik ve araştırma merkezinde (RAM) bireylerin ilgili destek eğitim programının içerdiği modül ve modüllerdeki bölümlerden hangilerini alacağı kaba değerlendirme sonucunda belirlenir. Aynı zamanda özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde de RAM tarafından belirlenen modüllere ve bölümlere yönelik kaba değerlendirmeler yapılarak bireyin gereksinimleri daha ayrıntılı şekilde belirlenmelidir. Kaba değerlendirme sonucunda bireyin gereksinim alanları belirlenmeli ve hedef ve hedef davranışlar (kısa ve uzun dönemli amaçlar) konulmalıdır. Böylece bireyin BEP'i hazırlanır. Kaba değerlendirmede gereksinimler belirlenip öncelik sırasına konurken bireylerin yaşı, sınıf seviyesi, bireysel özellikleri, öğrenme özellikleri ve becerilerin günlük ve okul yaşamındaki işlevselliği dikkate alınmalıdır.

Bireylerin kaba değerlendirmeleri için özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde veri toplama süreci üç boyutta yürütülmelidir.

I) Görüşme yapılması: Görüşmeler için birden farklı veri kaynağı kullanılmalıdır.

Bunlar:

a) Bireyin ailesi

b) Okulundaki öğretmenleri (okul öncesi öğretmeni, sınıf öğretmeni, rehber öğretmen vb.)

c) Bireyin kendisi

Bireyle görüşme yapılacaksa bireyin yaşı ve performans düzeyi önem taşımaktadır. Birey ile görüşme, bireyin ailesi ve öğretmenleriyle yapılan görüşmeleri desteklemesi ve zenginleştirilmesi açısından anlamlı olacaktır.

II) Gözlem yapılması: Bu aşamada özellikle öğretmenin/uzmanın kendisi gözlem yapmalıdır. Gözlem yaparken bireye ve gözlem yapılacak ortama göre yapılandırılmış ya da doğal gözlem tercih edilmelidir. Gözlem sonuçları yapılan görüşmelerle ilişkilendirilmelidir.

III) Kontrol listeleri, dereceli puanlama anahtarlarının (rubrik) uygulanması: Görüşme ve gözlemlerden sonra kontrol listeleri ve dereceli puanlama anahtarları kullanılarak bireyler birebir olarak ölçülmelidir.

2. Öğretim Öncesi (Ön) Değerlendirme

Öğretim öncesi (ön) değerlendirme, kaba değerlendirme sonucunda bireyin BEP'ine seçilen hedef ve hedef davranışlara ilişkin öğretimine başlamadan önce hangi basamakta (düzeyde) olduğunu belirlemek amacı ile yapılacak olan ayrıntılı değerlendirmedir.

Öğretim öncesi değerlendirmelerde her birey için birebir uygulamalar yürütülerek veriler toplanır. Bu aşamada Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT), (bk. örnek form Ek 1), küçük basamaklara ayrılmış becerilerin bulunduğu Kontrol Listesi (bk. örnek form Ek 2), Dereceli Puanlama Anahtarı (bk. örnek form Ek 3) kullanılabilir. Kullanılan ölçme araçlarından elde edilen veriler Performans Kayıt Formu'na kayıt edilmelidir (Ek 4).

3. Öğretim Sonu (Son) Değerlendirme ve Gelişimi İzleme

Öğretim sonu değerlendirme; ilgili hedef davranışlarının öğretimi tamamlandıktan sonra bireyin davranışı ne derece kazandığını veya kavradığını görmek amacıyla yapılan değerlendirmedir. Bu aşamada öğretim öncesinde ayrıntılı değerlendirme araçları kullanılmalıdır. Ölçme araçlarından öğretim sonunda elde edilen veriler tekrar Performans Kayıt Formu'na (Ek 4) işaretlenmelidir.

Bireylerin öğretim süreci içerisinde yani ilgili hedef davranışlar kazandırılmaya çalışılırken öğretim ile birlikte ölçme ve değerlendirme uygulamalarının da birlikte yürütülmesi öğretimin etkililiği ve verimliliği açısından önem arz etmektedir. Bu nedenle bireyin gelişimini izlemeye yönelik öğretim sırasında ve oturumların sonunda değerlendirmeler yapılarak değerlendirme sonuçları grafiğe ya da kayıt çizelgelerine kayıt edilmelidir. Ayrıca bireyin ürünlerine bakılarak bireyin ilerlemesi izlenmeli ve beklenen tepkiler istenen düzeyde değilse kullanılan yöntemde, araç gereçte, ortamda, alıştırma sayısında vb. gerekli öğretimsel düzenlemeler yapılmalıdır. Ayrıca kayıt çizelgeleri, grafikler, birey ürünleri (çalışma yaprakları, ödevler vb.) dönem içerisinde belirli aralıklarla incelenerek öğretimin etkililiği ve verimliliği değerlendirilmelidir. Bunun sonucunda bireyin portfolyosu oluşturulmalıdır.

Portfolyo bir bireysel gelişim dosyasıdır. Bir yıl boyunca birey performans kayıtlarının ve çalışmalarının bir amaç doğrultusunda planlı ve düzenli bir şekilde tutulduğu, çalışmalarından örneklerin bulunduğu, bireyin nasıl bir gelişim içinde olduğunun rahatça izlenebildiği bir değerlendirme türüdür. Portfolyolarla yapılan değerlendirmenin temel amacı, bireyin öğrenme sürecini ve sonucunu birlikte değerlendirerek bireyin nasıl bir gelişim izlediğini belirlemektir. Bireyin yaptığı çalışmaların sistematik olarak toplanması sonucu oluşturulan bireysel gelişim dosyaları bireyin farklı yeteneklerini ve düzeylerini, güçlü olduğu yönlerini, başarılarını ve bir süreç içindeki gelişimini bütünüyle değerlendirme imkânı vermektedir. Eğitim ve öğretim sürecinde uygulayacağımız hedeflere göre portfolyolar farklılaşmaktadır. Potfolyo çeşitleri; çalışma portfolyosu, vitrin portfolyosu ve değerlendirme portfolyosu şeklinde sınıflandırılabilir. Bunlardan değerlendirme portfolyosu bireyi değerlendirmek için öğretmenin ihtiyaç duyduğu bütün kayıtları içerir. Bu tip portfolyolar, öğretim programlarında belirlenmiş hedefler doğrultusunda bireyin gelişimini gösterir. Bu tür portfolyolarda amaç, dosyaya konan her çalışmanın

puanlanarak birey başarısının değerlendirilmesidir. Bu portfolyolar, düzey belirlemeye yönelik değerlendirme için kullanılabilir ve öğretim programındaki hedef ve davranışlardan çoğunun kazanıldığını gösteren örnek ve en iyi çalışmaları içerir. Bu nedenle portfolyolar içerisinde bireylerin gelişimine ve en güçlü yönlerine odaklı ürünlerin konulması ve ürünler hakkında birey, öğretmen yorumlarının yazılması önem taşımaktadır.

Bu bağlamda bireylerin portfolyoları; değerlendirme sürecinde elde edilen grafikleri, kayıt formlarını, videoları, ses kayıtlarını ve bireyin en güçlü olduğu farklı becerileri gösteren ürünleri içermelidir. Portfolyo uygulamalarında; bireyin ürünlerinin, bireyselleştirilmiş eğitim programının, BEP Gelişimi İzleme Özet Formu'nun (Ek 5), ölçü aracı örneklerinin, performans kayıt formlarının, kayıt çizelgelerinin ve bireyin çalışmalarını gösteren video ve ses kayıt örneklerinin tutulması sürecin daha iyi izlenmesine imkân tanıyacaktır. Bu tür portfolyoları değerlendirmede bütüncül (holistik) bir yaklaşım benimsenir. Portfolyoların paylaşımı konusunda etik ilkelere dikkat edilmeli, portfolyolar bireyin ailesi, öğretmeni ve RAM dışındaki kişi ya da kurumlarla paylaşılmamalıdır.

4. Yıl Sonu Değerlendirmesi

Bu değerlendirmede izlenecek basamaklar aşağıda belirtilmiştir:

- a) Bireyin tüm performans göstergeleri (bireyin ürünleri, öğretmen gözlemleri, görüşmeler, kayıt çizelgeleri, grafikler, bireyin bir bölümdeki ya da modüldeki performansını gösteren Performans Kayıt Formu) bütüncül bir bakış açısıyla incelenir.
- b) Bu inceleme sonucunda bireylerin performansı BEP Gelişimi İzleme Özet Formu'na (Ek 5) geçirilir.
- c) Portfolyo içeriği tamamlanır.
- d) Portfolyonun içindekileri gösteren Portfolyo Kontrol Listesi (Ek 6) doldurulur.
- e) Portfolyo Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek 7) bireyin dosyası ile birlikte RAM'a gönderilir.

Portfolyo dosyası üç bölümden oluşmalıdır. Her bölümde aşağıdaki belgeler bulunmalıdır.

Birinci Bölüm: Portfolyo Kontrol Listesi, Portfolyo Dereceli Puanlama Anahtarı (her ikisi de iki tane konacak biri özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi tarafından doldurulacak, diğeri boş bırakılarak RAM'da doldurulacaktır.), BEP, BEP Gelişimi İzleme Özet Formu (2 tane konacak biri RAM'da kalacak şekilde), öğretmenler tarafından ön değerlendirme ve son değerlendirmenin kayıt edildiği Performans Kayıt Formları

İkinci Bölüm: Kullanılan ölçme araçları örnekleri, gelişimi izlemede kullanılan kayıt formları örnekleri ve grafik örnekleri, bireyin performansını gösteren ses kayıt ve video örnekleri

Üçüncü Bölüm: Bireyin öğretim süreci içerisinde yapmış olduğu çalışmalar; ödev örnekleri, çalışma yaprakları örnekleri, bireyin çalışmalarını gösteren video ve ses kayıt örnekleri vb. yer almalıdır.

RAM Yıl Sonu Değerlendirmesi

RAM izleme süreci; BEP’te tanımlanan hedef ve hedef davranışlar çerçevesinde bireyin gelişimi değerlendirilerek ve portfolyosunda sunulan bilgi ve verilerin incelenmesi ile gerçekleştirilir. RAM’ın değerlendirmesinde izlenecek basamaklar aşağıda belirtilmiştir:

a) Bireyin portfolyosu incelenerek Portfolyo Kontrol Listesi’nde belirtilen dokümanların bulunup bulunmadığı kontrol edilir. Bu form doldurularak arşivlenmek üzere alınır.

b) Bireyin BEP’i, BEP Gelişimi İzleme Özet Formu, bireyin performansını gösteren kayıt çizelgeleri, grafikler incelenir.

c) Bireyin performansı değerlendirilir.

d) Bireyin BEP’i, bireyin performansını gösteren kayıt çizelgeleri, grafikler, varsa video ve ses kayıtları incelenerek iki kopya hâlinde dosyada bulunan Portfolyo Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek 7) doldurulur.

e) Portfolyonun güçlü ve geliştirilmesi gereken yönlerine ilişkin açıklamalar yazılır. Biri özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde diğeri de RAM’da kalacak şekilde düzenlenir.

f) Yapılan değerlendirmeler ve incelemeler sonucunda bireyin gelişimine göre eğitim tekrar planlanır. RAM, bireyin portfolyosunda bulunan BEP Gelişimi İzleme Özet Formu, Portfolyo Dereceli Puanlama Anahtarı, Portfolyo Kontrol Listesi’nin bir örneğini alarak arşivler.

Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Programı Kapsamında Ölçme Araçları ve Kayıt Formları

Aşağıda yer alan ölçme araçları bireyin performansını değerlendirmek amacıyla kullanılabilir.

Ölçme Araçları

Bireyin performansını öğretim öncesinde, sırasında ve sonunda belirlemek amacıyla kullanılır.

Görüşme Formları: Özellikle kaba değerlendirme sürecinde ailelerle, bireyin okuldaki öğretmenleriyle ve kendisiyle yapılan görüşmelerde kullanılan yarı yapılandırılmış ölçme araçlarıdır.

Gözlem Formları: Kaba değerlendirme, ön değerlendirme, öğretim sürecinde değerlendirme ile son değerlendirme de birebir olarak bireylerin gözlemlenmesi sürecinde kullanılan ölçme araçlarıdır. Gözlem formları daha çok yarı yapılandırılmış formlardır.

Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT): Önceden belirlenmiş niteliklere, kişilerin sahip olup olmadığını ve bireylere hangi konularda öğretim yapılması gerektiğini belirlemek amacıyla doğrudan gözlem yoluyla kullanılan ölçme aracıdır. ÖBT; öğretim programındaki hedefler ve hedef davranışlara göre hazırlanır. Öğretime nereden başlanacağını gösterir ve öğretim sırasında bireyin gelişim kaydeditmediği, öğretim sonrasında amaçların gerçekleşip gerçekleşmediği hakkında bilgi sağlar. ÖBT’de, birey performansı çoğunlukla önceden belirlenmiş bir ölçütle karşılaştırılır. ÖBT’ler öğretmen yapımı testler olup öğretimsel amaçları daha belirgin ve özel hâle getirir. Öğretimsel içeriğin sınırlarını çizer.

Kontrol Listesi: Bireylerin çeşitli süreçlerde daha çok hedef davranışlarının gözlenmesi sırasında kullanılan ve bireyin bir davranışı yapma durumunda (+), yapmaması durumunda (-) olacak şekilde iki kategorili tepkilerin işaretlendiği ölçme aracıdır.

Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubric): Belirli bir amaç doğrultusunda birey performansını ölçmek amacıyla çeşitli ölçütlerin ve her bir ölçüte ilişkin performans düzeyinin tanımlandığı araçlardır. Bu araçlar, hangi durumda hangi puanın verileceğinin önceden belirlenmesini gerektirir. Analitik ve bütüncül olmak üzere iki tür puanlama anahtarı bulunmaktadır. *Bütüncül puanlama anahtarları* bireyin performansı hakkında genel bir yargıya ulaşmada, *analitik puanlama anahtarları* ise ayrıntılı bir şekilde performansın değerlendirilmesinde kullanılır.

Dereceleme Ölçeği: Dereceleme ölçekleri ölçülen özelliğe ilişkin performansı çeşitli düzeyleri ile tanımlayan ve ölçütlerin ne dereceye kadar olanak sağladığını gösteren ölçü araçlarıdır. Dereceleme ölçeklerinin iki formu vardır. Bunlardan birisi “kesinlikle katılıyorum”, “katılıyorum” gibi tepki kategorilerini içeren tutum ölçekleridir. Diğeri ise puanlayıcıların bireyin performansını belli bir ölçüte göre “zayıf”, “orta”, “iyi”, “çok iyi” gibi sınıflandırmalarına olanak sağlayan performans dereceleme ölçekleridir.

Portfolyo Dereceli Puanlama Anahtarı: RAM’da bireyin portfolyosunun yeterliliğini incelemek ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezine rehberlik sunmak amacıyla geliştirilmiştir.

Kayıt Formları

Performans Kayıt Formu: Her bir hedef davranışın ön ve son değerlendirme sonuçlarının işaretlendiği bir formdur. Bireyin ilgili bölümdeki hedef ve hedef davranışları gerçekleştirme durumu konusunda bilgi verir.

Portfolyo Kontrol Listesi: Portfolyonun içindekileri gösteren bir kontrol listesidir.

BEP: Bireyin gereksinimlerini, hedef ve hedef davranışları içeren bireye özgü eğitim programıdır.

BEP Gelişimi İzleme Özet Formu: Bu formda ön değerlendirme sonucuna göre bireyin gerçekleştirdiği hedef davranış numaraları, öğretilmesi hedeflenen hedef davranış numaraları, çalışılan hedef davranışlar, hedeflendiği hâlde ulaşılmayan hedef davranışlar, ulaşılamama nedeni ve öneriler sütunları bulunmaktadır. “Çalışılan hedef davranışlar” sütununa dönemde öğretilen hedef davranış numaralarına, “hedeflendiği hâlde ulaşılmayan hedef davranışlar” sütununa öğretilmeyen hedef davranış numaralarına, “ulaşılamama nedeni” sütununa süre yetersizliği, donanım yetersizliği, devamsızlık gibi detaylı açıklamalara, “öneriler” sütununa ise her bölüm için önerilere (bölümün bireye uygunluğu, hedef davranışların bireye uygunluğu, hedef davranışlardan ulaşılamayanların tekrar çalışılması vb.) yer verilmelidir.

5. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı’nı Uygulamada Dikkat Edilecek Hususlar

- Programı oluşturan modüller bireylerin dil ve konuşma alanında sahip olduğu yetersizlikler göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Bireyin ihtiyaçlarına göre aynı anda birden fazla modülden yararlanabilir. Örneğin bir bireyde hem konuşma sesi hem de akıcı konuşma bozukluğu olabilir. Bu durumda birey her iki modülden yararlanabilir.
- Modüller arasında bir aşama ve sıra bulunmamaktadır. Modüllerin seçiminde bireyin ihtiyaçları ve özellikleri dikkate alınmalıdır.
- Bireyin bireyselleştirilmiş eğitim programına alınacak hedef ve hedef davranışlar belirlenirken kişinin dil gelişimi, bilişsel, fiziksel, psiko-sosyal özellikleri, yaşı, cinsiyeti, çevresi, sağlık durumu vb. faktörler dikkate alınmalıdır.
- Dil ve konuşma bozukluğu olan bireylerin ek olarak başka bir yetersizliği olması hâlinde ihtiyaç duyulan diğer destek eğitim programlarından da yararlanması sağlanmalıdır.

- Program modüllerinde yer alan hedef ve hedef davranışların gerçekleşebilmesi için uygulama sürecinde gerekli modüllerde çeşitli araç gereç ve donanımlar sağlanmalıdır. Destek eğitim sürecinde kullanılacak araç ve gereçler bireyin yaşı, dil gelişimi, sağlık durumu, bilişsel, psiko-sosyal, fiziksel özellikleri vb. dikkate alınarak seçilmelidir. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı uygulanırken bireylere yönelik olarak sesli ve renkli oyuncaklar (pelüş ve plastik hayvanlar, taşıtlar, bebekler, legolar, hamur vb.), resimli kartlar, oyun kartları, fotoğraflar, eşleme kartları, sıralama kartları, boyama ve kavram kitapları, değerlendirme formları, test materyalleri, sözcük/cümle listeleri, Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği'ne uygun olan okuma ve resimli hikâye kitapları, teknolojik araç ve gereçler, ayna, kronometre, sayaçlar, metronom vb. araç ve gereçler kullanılabilir. Yetişkinlerle ise yaşı, mesleği, sosyokültürel özelliklerine uygun araç ve materyaller kullanılmalıdır.
- Bireyin eğitim planı doğrultusunda bağlı olduğu rehberlik araştırma merkezi, varsa devam ettiği okul ya da kurum ve diğer ilgili kuruluşlarla iş birliği yapılmalıdır. Bireyin eğitim planı, yapılacak çalışmalar, öneriler konusunda varsa devam ettiği kurum/okul personeli (sınıf öğretmeni, rehber öğretmen, özel eğitim öğretmeni, branş öğretmeni, kurum psikoloğu, birey gelişimcisi, birey eğiticisi, doktor vb.) ile görüş alışverişi yapılarak bireyin gelişimi desteklenmelidir. Gerektiğinde psikolog, psikiyatr, rehber öğretmen, KBB uzmanı, çocuk hastalıkları uzmanı, plastik cerrahi uzmanı, nörolog, ortodonti uzmanı/diş hekimi ile de iş birliği yapılabilir. Bireyin kayıtlı olduğu eğitim kurumuna, öğretimsel uyarlamalar ve değişikliklere (sınıf ortamı, öğretim yöntemi, öğretmenin yönergelerin niteliği, etkinliğin tamamlanması için verilen süre, etkinlik sayısı, etkinliğin/çalışmanın tekrar yapılması için süre verilmesi, grup çalışmaları vb.) yönelik önerilerde bulunulmalıdır.
- Destek eğitim alan bireyin eğitim sürecinde edindiği kazanımların sosyal yaşama geçişinin ve deneyim zenginliğinin sağlanması için çevresi ile iletişimde bulunacağı oyun, drama, tiyatro, gezi, spor vb. etkinliklere bireysel eğitim programı içinde yer verilmelidir. Birey ve aile dil ve konuşma becerilerinin gelişimine destek olabilecek izcilik, tiyatro, spor etkinlikleri, müzik aleti çalma, resim yapma, iş ve mesleğine uygun etkinlikler vb. biçimde zamanını değerlendireceği sosyal ve kültürel faaliyetler konusunda bilgilendirilmeli ve yönlendirilmelidir.
- Programı uygulayan personel tarafından destek eğitim programı kapsamında ihtiyaç duyulduğunda uzman desteği alınabilir.
- Destek eğitim her yaş (0-99) aralığında verilebilir.

6. Hedef ve Hedef Davranışlar

DİL VE KONUŞMA BOZUKLUĞU OLAN BİREYLER İÇİN DESTEK EĞİTİM PROGRAMI HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR

1. Modülün Adı	AKICI KONUŞMA
1. Modülün Amacı	Dil ve konuşma bozukluğu olan bireylerin konuşma akıcılığında görülen blok, tekrarlama, uzatma ve normal olmayan hızın giderilmesi, konuşma akıcılığının artırılması ve akıcı konuşmanın günlük yaşamda farklı konuşma ortamlarında kullanılabilmesi amaçlanmaktadır.
1. Modüldeki Bölümler	Kekemelik, Hızlı-Bozuk Konuşma

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
1.1.1. Konuşma sırasında nefes kontrolünü sağlar.	1.1.1.1. Konuşmaya başlamadan önce nefes alır. 1.1.1.2. Nefes verirken konuşur.	
1.1.2. Konuşma prozodisini ayarlayarak konuşur.	1.1.2.1. Konuşma sırasında uygun yerlerde vurgu yapar. 1.1.2.2. Konuşma sırasında ses tonundaki iniş-çıkışları uygun şekilde ayarlar. 1.1.2.3. Konuşma sırasında uygun hızla konuşur.	Hedef davranış 1.1.2.1. için bireyin ses yüksekliği ve ses perdesinde bilinçli değişiklikler yapması sağlanarak sözcükleri ve farklı cümle türlerini doğru vurgu ile üretmesi amaçlanır. Hedef davranış 1.1.2.3. için bireyin konuşma sırasında uygun duraksamalar yapması sağlanarak konuşma hızını kontrol etmesi amaçlanır.
1.1.3. Akıcı konuşur.	1.1.3.1. Heceleri akıcı söyler. 1.1.3.2. Giderek artan uzunluktaki sözcükleri akıcı söyler. 1.1.3.3. Sözcük gruplarını akıcı söyler. 1.1.3.4. Cümle düzeyinde akıcı konuşur.	Akıcı konuşan bireylerde de zaman zaman akıcı olmayan (kısa duraksamalar, tekrarlar, boşluk doldurucu sözcük (“hımm”, “ıııı”, “şey”, “yani” kullanımı gibi) konuşma gözlenebildiği için bireyin %100 akıcı konuşma performansı göstermesi beklenmemelidir.

Bölüm 1.1. Kekemelik

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
1.1.4. Akıcı okur.	1.1.4.1. Heceleleri akıcı okur. 1.1.4.2. Giderek artan uzunluktaki sözcükleri akıcı okur. 1.1.4.3. Sözcük gruplarını akıcı okur. 1.1.4.4. Cümleleri akıcı okur.	Bireyin %100 akıcı okuma performansı göstermesi beklenmemelidir.
1.1.5. Akıcı konuşmayı farklı kişi, ortam ve durumlara geneller.	1.1.5.1. Farklı kişilerle akıcı konuşur. 1.1.5.2. Farklı ortamlarda akıcı konuşur. 1.1.5.3. Farklı durumlarda akıcı konuşur.	
1.1.6. Kekemeliğine yönelik olumsuz duygusal tepkileriyle başa çıkar.	1.1.6.1. Kekemelik davranışlarını tanımlar. 1.1.6.2. Kekemelik davranışlarını taklit eder. 1.1.6.3. Terapistle konuşurken kekelediğinde ortaya çıkan olumsuz duygularına rağmen konuşmasını sürdürür. 1.1.6.4. Farklı kişilerle konuşurken kekelediğinde ortaya çıkan olumsuz duygularına rağmen konuşmasını sürdürür. 1.1.6.5. Farklı ortamlarda konuşurken kekelediğinde ortaya çıkan olumsuz duygularına rağmen konuşmasını sürdürür.	Hedef davranış 1.1.6.1. için ses, hece veya tek heceli sözcük tekrarı, seslerin uzatılması, sesli ya da sessiz bloklar. Hedef davranış 1.1.6.2. için te-te-te-tekrarları taklit etme. Uuuuuuzaatmaları taklit etme. Blokları taklit etme.

Bölüm 1.1. Kekemelik

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
Bölüm 1.1. Kekelemlik	1.1.6.6. Farklı durumlarda konuşurken kekeleyişinde ortaya çıkan olumsuz duygularına rağmen konuşmasını sürdürür.	
1.2.1. Hızlı-bozuk konuşuşunu belirtir.	1.2.1.1. Konuşma hızındaki değişiklikleri ayırt eder. 1.2.1.2. Hızlı-bozuk konuşmayı normal konuşmadan ayırt eder.	Bireyin kendi hızlı-bozuk konuşma özelliklerinin farkında olması ve konuşma özelliklerini uygun şekilde ifade etmesi beklenmektedir.
1.2.2. Konuşma sırasında doğru nefes kontrolünü sağlar.	1.2.2.1. Konuşmaya başlamadan önce nefes alır. 1.2.2.2. Nefes verirken konuşur.	Bu sorunu yaşayan bireylerde nefes alırken konuşmaya devam etme gözlenebildiği için bireyin nefes alırken duraklaması, konuşmasını nefes verirken gerçekleştirmesi beklenmektedir. Bireyin konuşurken içe dönümlü havayı değil, dışa dönümlü havayı kullanması beklenmektedir.
1.2.3. Konuşma prosodisini ayarlayarak konuşur.	1.2.3.1. Konuşma sırasında uygun yerlerde vurgu yapar. 1.2.3.2. Konuşma sırasında ses tonundaki iniş-çıkışları uygun şekilde ayarlar. 1.2.3.3. Konuşma sırasında uygun hızla konuşur.	Hedef davranış 1.2.3.1. için bireyin ses yüksekliği ve ses perdesinde bilinçli değişiklikler yapması sağlanarak sözcükleri ve farklı cümle türlerini doğru vurgu ile üretmesi amaçlanır. Hedef davranış 1.2.3.3. için bireyin konuşma sırasında uygun duraksamalar yapması sağlanarak konuşma hızını kontrol etmesi amaçlanır.
1.2.4. Tam ve anlaşılır konuşur.	1.2.4.1. Giderek artan uzunluktaki sözcükleri tam ve anlaşılır söyler. 1.2.4.2. Sözcük gruplarını tam ve anlaşılır söyler. 1.2.4.3. Cümle düzeyinde tam ve anlaşılır konuşur.	Bu sorunu yaşayan bireylerde sözcük içinden ses ve hecelerin, cümle içinden sözcüklerin atılması veya binişik üretilmesi görülebilmektedir. “Tam” ifadesi bu tür eksikliklerin olmadığı durumlar için kullanılmıştır.

Bölüm 1.2. Hızlı-Bozuk Konuşma

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
1.2.5. Tam ve anlaşılır konuşmayı farklı kişi, ortam ve durumlara geneller.	1.2.4.4. Anlatı düzeyinde tam ve anlaşılır konuşur. 1.2.4.5. Terapistle tam ve anlaşılır konuşarak sohbet eder.	
	1.2.5.1. Farklı kişilerle tam ve anlaşılır konuşur. 1.2.5.2. Farklı ortamlarda tam ve anlaşılır konuşur. 1.2.5.3. Farklı durumlarda tam ve anlaşılır konuşur.	

Bölüm 1.2. Hızlı-Bozuk Konuşma

2. Modülün Adı	DİL
2. Modülün Amacı	Dil ve konuşma bozukluğu olan bireylerin söz öncesi ve söz dönemi dil becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.
2. Modüldeki Bölümler	Söz Öncesi Dönem, Söz Dönemi

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
2.1.1. Göz kontağı kurar.	2.1.1.1. Karşısındaki kişinin yüzüne kısa süreli bakar. 2.1.1.2. Konuşan kişinin ağzını ve yüzünü izleyerek konuşan kişiyle göz kontağı kurar. 2.1.1.3. Adı söylendiğinde kişi ile göz kontağı kurar.	
2.1.2. Ortak dikkat kurar.	2.1.2.1. Dikkatini karşısındaki bireye veya nesneye yöneltir. 2.1.2.2. Yetişkinle birlikte nesne veya resimlere bakar. 2.1.2.3. Parmakla gösterilen nesneye/resme bakar. 2.1.2.4. Çevresinde gördüğü nesnelere işaret ederek yetişkinine gösterir.	
2.1.3. Sıra alır.	2.1.3.1. Oyun ortamında veya doğal ortamda yetişkinin hareketini izledikten sonra aynı hareketi yaparak sıra alır.	Hedef davranış 2.1.3.1. için yetişkin birkaç kez davula vurur. Birkaç saniye bekler ve tekrar davula vurur. Bireyin de aynı hareketi yaparak sıra alması beklenir.

Bölüm 2.1. Söz Öncesi Dönem

Bölüm 2.1. Söz Öncesi Dönem

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
2.1.4. Taklit yapar.	<p>2.1.3.2. Oyun ortamında veya doğal ortamda yetişkini dinledikten sonra aynı sesi çıkararak sıra alır.</p> <p>2.1.3.3. Oyun oynarken sırasını bekler.</p> <p>2.1.4.1. Vücut hareketlerini taklit eder.</p> <p>2.1.4.2. Nesne kullanarak taklit yapar.</p> <p>2.1.4.3. Ağzı ve yüz hareketlerini taklit eder.</p> <p>2.1.4.4. Çevresel sesleri taklit eder.</p> <p>2.1.4.5. Konuşma seslerini taklit eder.</p> <p>2.1.4.6. Heceleri taklit eder.</p>	<p>Hedef davranış 2.1.3.2. için yetişkin araba sürerken “nn” sesi çıkarır. Birkaç saniye bekler ve tekrar tekrar araba sürerek tekrar “nn” sesi çıkarır. Bireyin de aynı veya benzer sesi çıkarması beklenir.</p> <p>Hedef davranış 2.1.3.3. için şekil kutusuna şekil atma, kütleri üst üste koyma gibi sıra almaya uygun oyun etkinlikleri sırasında yetişkinle sıra alarak oynaması, sıra yetişkine geldiğinde beklemesi beklenir.</p> <p>Hedef davranış 2.1.4.1. için el çırpma hareketini taklit etme örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.1.4.2.de nesnelere işlevine uygun veya uygun olmayan şekilde taklit yaparak kullanması beklenmektedir. Ör. Arabayı amaçlı olarak en az bir yönde masa boyunca sürer. Bardağı amaçlı olarak en az bir yönde masa boyunca sürer.</p> <p>Hedef davranış 2.1.4.3.te ağzını açma-kapatma, yanağını şişirip vurma, dilini çıkarıp hareket ettirme, kaş çatma gibi beceriler beklenmektedir.</p> <p>Hedef davranış 2.1.4.4. için yağmur sesi, rüzgâr sesi örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.1.4.5.te ünlü ve ünsüz konuşma seslerini taklit etmesi beklenmektedir. Öncelikli olarak ünlülerin ve “p,b, m” gibi görülebilir ön sesleri taklit etme çalışılabilir.</p> <p>Hedef davranış 2.1.5.5.te “İşimiz bittikten sonra parka gideceğiz.” Cümlesini duyduktan sonra elleriyle kaydırağı belirten bir işaret yapması veya pencereden parkı göstermesi gibi.</p>
2.1.5. Günlük hayatında yer alan sözcük ve cümlelerin anlamları arasında ilişki kurar.	<p>2.1.5.1. Adı söylenen nesneyi/hesne resmini gösterir.</p> <p>2.1.5.2. Söylenen eylemin resmini gösterir.</p> <p>2.1.5.3. Söylenen eylemin nasıl yapıldığını gösterir.</p> <p>2.1.5.4. Söylenen vücut bölümünü gösterir.</p> <p>2.1.5.5. Yetişkinin kullandığı cümlelerin anlamını kavrayarak bağlama uygun tepkiler verir.</p>	<p>Hedef davranış 2.1.5.1. için “İşimiz bittikten sonra parka gideceğiz.” Cümlesini duyduktan sonra elleriyle kaydırağı belirten bir işaret yapması veya pencereden parkı göstermesi gibi.</p>

Bölüm 2.1. Söz Öncesi Dönem

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
2.1.6. Yönergeleri yerine getirir.	2.1.6.1. Jestlerle birlikte verilen tek eylem içeren yönergeleri yerine getirir. 2.1.6.2. Tek eylem içeren yönergeleri yerine getirir. 2.1.6.3. İstendiğinde tanıdığı/bildiği bir nesneyi başka bir odadan getirir.	
2.1.7. İletişim amaçlı jest kullanır.	2.1.7.1. Dikkat çekme amaçlı jest kullanır. 2.1.7.2. Nesne isteme amaçlı jest kullanır. 2.1.7.3. Eylem isteme amaçlı jest kullanır. 2.1.7.4. Bilgi isteme amaçlı jest kullanır. 2.1.7.5. Reddetme amaçlı jest kullanır. 2.1.7.6. Selam verme amaçlı jest kullanır. 2.1.7.7. Sosyal düzenleme amaçlı jest kullanır. 2.1.7.8. Sosyal oyun amaçlı jest kullanır.	Hedef davranış 2.1.7.1.de yetişkinin gıysisini dikkat çekme amacıyla çekiştirir. Hedef davranış 2.1.7.2.de istediği oyuncuğu elde etmek için oyuncuğu işaret eder. Hedef davranış 2.1.7.3.te birey, yetişkinin kitap okumasını istediği için yetişkinin elini kitabın üzerine koyar. Hedef davranış 2.1.7.4.te birey yetişkinle resimli kitap bakarken bir nesneyi işaret eder ve yetişkinin nesnenin adını söylemesini beklemediğini belli eder. Hedef davranış 2.1.7.5.te istemediği bir yiyecek tekli edildiğinde eli ile iter. Hedef davranış 2.1.7.6.da birisi ile karşılaştığında “merhaba” anlamında el sallar. Hedef davranış 2.1.7.7.de kucağa alınmak istediğini belirtmek için kollarını kaldırır. Hedef davranış 2.1.7.8.de ce-e oyunu oynar.
2.1.8. Oyun oynar.	2.1.8.1. Keşfetme amaçlı oyun oynar. 2.1.8.2. İlişkisel oyun oynar. 2.1.8.3. İşlevsel oyun oynar.	Hedef davranış 2.1.8.1.de nesnelere vurarak, ağzına götürerek, sallayarak ve atarak keşfedici oyunlar oynaması beklenir. Bu hedef davranış çalışırken farklı doku ve türdeki materyallerden oluşan renkli ve ışıklı oyuncaklar; vurulduğunda veya sallandığında farklı sesler çıkaran oyuncaklar tercih edilmelidir.

Hedefler

Hedef Davranışlar

Açıklamalar

- 2.1.8.4. Bir nesneyi başka bir nesne imiş gibi kullanarak oyun oynar (oto-sembolik oyun).
- 2.1.8.5. Tek aşamalı sembolik oyun oynar.
- 2.1.8.6. Birleştirilmiş sembolik oyun oynar.
- 2.1.8.7. Planlanmış sembolik oyun oynar.

Hedef davranış 2.1.8.2.de yapboz yapma, kovaya kum doldurma, şekil kutusuna şekilleri atma örnek olarak verilebilir. Bu aşamada şekil kutuları, çivi tahtası gibi oyuncaklardan yararlanılabilir. Önemli olan bireyin nesnelere ilişkilerine uygun şekilde oynaması ve nesnelere üzerinde eylemler gerçekleştirmesidir.

Hedef davranış 2.1.8.3.te önemli olan bireyin nesne veya minyatür nesnelere, nesnenin işlevine uygun bir şekilde oynamasıdır. Örneğin oyuncak bir arabayı sürerken “vınn” demesi, bardaktan içer gibi yapması. Bu hedef davranış çalışırken gerçek nesne veya nesnelere minyatür olan oyuncaklar kullanılabilir.

Hedef davranış 2.1.8.4.te silindir kalem kutusunu bardak yerine koyarak içer gibi yapma örnek olarak verilebilir. Birey bu kalem kutusu ve bardağın farklı nesnelere olduğunu ve işlevlerini bilmektedir, ancak bardak gibi silindirik olan kalem kutusunu işlevi dışında kullanmaktadır.

Hedef davranış 2.1.8.5.te birey bu aşamada daha önceki aşamalarda kendi üzerinde gerçekleştirdiği davranışları kendi dışındaki kişi ve oyuncak bebek gibi nesnelere gerçekleştirebilir. Örneğin bebeğinin saçını tarama gibi.

Hedef davranış 2.1.8.6.da birey bu aşamada ardışık sembolik oyun davranışları gösterir. Aynı eylemi farklı özneler üzerinde ardışık olarak gerçekleştirebilir. Örneğin bir kaşıkla önce kendisi yer gibi yapar, sonra bebeğine yedirir gibi yapar sonra yine kendisi yer gibi yapar. Veya aynı özne üzerinde ardışık sembolik oyun eylemleri gerçekleştirir. Örneğin bebeğinin saçını yıkar gibi yaptıktan sonra, tarakla tarar.

Çalışırken en az üç aşamalı sembolik oyun oynaması yani üç şemayı birleştirilmesi hedeflenmelidir.

Hedef davranış 2.1.8.7.de birey bu aşamada önce oyununu zihninde planlar, sonrasında planı doğrultusunda niyetini kontrol eder. Araların da benzerlik olmayan nesnelere birbiri yerine kullanır (Örneğin oyun sırasında ayakkabı kutusunu bebeğine yatak yapar) veya vücut bölümlerini olmayan bir nesnenin yerine kullanır (parmaklarını bükerek tarak yerine kullanıp saçını tarar).

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
Bölüm 2.1.	<p>2.2.1. Sözcükleri farklı durumda/bağlamda ayırt eder.</p> <p>2.2.1.1. Söylenen aile üyesine (fotoğraf veya aile üyesinin kendisi) bakar/aile üyesini gösterir.</p> <p>2.2.1.2. "... (bireyin adı) nerede?" diye sorulduğunda kendini gösterir.</p> <p>2.2.1.3. Günlük yaşantısında sık karşılaştığı sözcüklerin temsil ettiği nesnelere/resimleri gösterir.</p> <p>2.2.1.4. Söylenen eylemi resim üzerinde gösterir.</p> <p>2.2.1.5. Söylenen eylemin nasıl yapıldığını hareketleriyle gösterir.</p>	<p>*Oyun hedefi çalışılırken oyun hedef davranışlarının yanında oyun oynama oranının (süresinin), oyun eylemlerinin çeşitliliğinin (oyuncakla gerçekleştirilen eylem sayısının ve oynanan oyun sayısının), oyun karmaşıklığının da (oyun eylemlerinin gelişim düzeyi ve oyunda kullanılan dizi sayısının) artırılması da hedeflenmelidir.</p> <p>Hedef davranış 2.2.1.1.de aile üyelerinin olduğu fotoğraflara bakılırken "Anne nerede?" diye sorulduğunda bireyin, annesini diğer aile üyeleri arasından seçerek göstermesi beklenir.</p> <p>Hedef davranış 2.2.1.2.de oyun sırasında "... nerede?" diye sorulduğunda bireyin kendisini göstermesi beklenir.</p> <p>Hedef davranış 2.2.1.3.te birey oyun sırasında, sebze şeklindeki oyuncaklar içinden adı söyleneni verir. Kitap bakarken "Araba nerede?" diye sorulduğunda arabayı gösterir.</p> <p>Hedef davranış 2.2.1.4.te resimli kart veya kitap bakarken söylenen eylemi temsil eden görseli diğerleri içinden ayırt ederek gösterir.</p> <p>Hedef davranış 2.2.1.5.te "Ellerimizi nasıl yıkıyoruz?" diye sorulduğunda bireyin ellerini yıkarak gibi yaparak eylemin nasıl yapıldığını göstermesi beklenir.</p>
Bölüm 2.2. Söz Dönemi	<p>2.2.2. Sözcükler arası ilişkileri temsil eden nesneyi/resmi gösterir.</p> <p>2.2.2.1. Zıt anlamlı sözcüklere uygun olan nesneyi/resmi gösterir.</p> <p>2.2.2.2. Zaman bildiren sözcüklere uygun olan resmi gösterir.</p> <p>2.2.2.3. Yer-yön-durum bildiren sözcüklere uygun olan resmi gösterir.</p> <p>2.2.2.4. Nesnelere/resimleri kategorilerine göre gruplandırır.</p>	<p>Hedef davranış 2.2.2.1.de büyük-küçük, genç-yaşlı, uzun-kısa gibi anlam olarak birbirinin zıttı olan sözcükler gerçek nesne ve resimlerle çalışılır.</p> <p>Hedef davranış 2.2.2.2.de günün bölümleri (sabah, akşam, gece vb.) ve mevsim adları gibi zaman bildiren sözcükler resimli kartlar ve kitaplar üzerinde çalışılabilir.</p> <p>Hedef davranış 2.2.2.3.te nesnelere birbirlerine göre yerlerini ve konumlarını (altında, üstünde, yanında, içinde vb.) ve durumlarını (yakınında, uzağında vb.) bildiren sözcükler gerçek nesnelere çalışılır.</p> <p>Hedef davranış 2.2.2.4.te nesnelere ait oldukları kategoriler resimlerle, mümkünse üç boyutlu gerçek nesnelere çalışılır. Özellikle bireyin sınıflama yapması, sonrasında kategorinin adı söylemesi beklenir. Örneğin taş, giysi, meyve kartları kategorilerine göre uygun şekilde sınıflandırılır ve sonrasında "Bunların hepsine birden taş/ giysi/meyve diyoruz." şeklinde adlandırılır.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
2.2.3. Sıralı yönergeleri yerine getirir.	2.2.3.1. İki eylem içeren sıralı yönergeleri yerine getirir. 2.2.3.2. Üç eylem içeren sıralı yönergeleri yerine getirir.	Hedef davranış 2.2.3.1. için "Kalem kutunu çıkar, boyaları içine koy!" Hedef davranış 2.2.3.2. için "Kalem kutunu çıkar, boyaları içine koy, masanı sil!"
2.2.4. Tek sözcüklü ifadelerle iletişim kurar.	2.2.4.1. Dikkat çekme amaçlı tek sözcük kullanır. 2.2.4.2. Nesne talep etme amaçlı tek sözcük kullanır. 2.2.4.3. Eylem talep etme amaçlı tek sözcük kullanır. 2.2.4.4. Nesneleri reddetme amaçlı tek sözcük kullanır. 2.2.4.5. Eylemleri reddetme amaçlı tek sözcük kullanır. 2.2.4.6. Selam verme amaçlı tek sözcük kullanır.	Hedef davranış 2.2.4.1.de birey kendi ilgilendiği etkinliği göstermek için yetiştirilmesine etkinliği göstererek "bak" der. Hedef davranış 2.2.4.2.de birey bir nesneyi elde etmek için "ver" der veya nesnenin adını söyler. Hedef davranış 2.2.4.3.te birey sevdiği bir eylemin gerçekleşmesi için "yine, yap, daha" gibi tek sözcükler kullanır. Hedef davranış 2.2.4.4.te birey istemediği bir nesneyi (sevmediği bir yemek, oyuncak vs.) reddetmek için "hayır, istemiyorum" gibi tek bir sözcük kullanır. Hedef davranış 2.2.4.5.te birey istemediği bir eylemi reddetmek için "hayır, yapma, istemiyorum" gibi tek bir sözcük kullanır. Hedef davranış 2.2.4.6.da birey selam vermek için "merhaba" gibi tek bir sözcük kullanır.
2.2.5. İki sözcükten oluşan ifadelerle iletişim kurar.	2.2.5.1. Özne ve nesneden oluşan sözcük öbeklerini kullanır. 2.2.5.2. Özne ve eylemden oluşan sözcük öbeklerini kullanır. 2.2.5.3. Nesne ve eylemden oluşan sözcük öbeklerini kullanır. 2.2.5.4. Sıfat içeren sözcük öbeklerini kullanır.	Hedef davranış 2.2.5.1. için "Anne top", "Dede araba", "Baba bebek" vb. Hedef davranış 2.2.5.2. için "Baba gel!", "Anne bak!", "Dede ver!" vb. Hedef davranış 2.2.5.3. için "Mama al!", "Su ver!", "Top düştü.", vb. Hedef davranış 2.2.5.4. için "Cici köpek", "Küçük kuş", "Minik kedi" vb.

Bölüm 2.2. Söz Dönemi

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
2.2.6. Üç veya daha fazla sözcükten oluşan ifadelerle iletişim kurar.	2.2.6.1. Basit ifadeler kullanır. 2.2.6.2. Karmaşık ifadeler kullanır. 2.2.6.3. Soru sorar.	Hedef davranış 2.2.5.5. için "Baba dışarıda!", "Hadi gidelim!", "Şimdi gel!" vb. Hedef davranış 2.2.5.6. için "Benim topum.", "Kendim yaptım.", "Kimse yok!" vb. Hedef davranış 2.2.5.7. için "Soğuk değil.", "Bu kadar." vb. Hedef davranış 2.2.5.8. için "Bu ne?" "Kim geldi?" "Top nerede?" "Kaç şeker?" vb. *Bu amaçlarda yer alan yapıdaki cümlelerin zamanla uzunluk olarak artması beklendiği için sonraki amaçlarda aynı yapıdaki cümleler tekrarlanmamıştır. *Amaçlar söz dizimi olarak ele alınmıştır ancak iletişim niyetlerinin de gelişen cümle yapılarında ele alınması gerekmektedir. Hedef davranış 2.2.6.1. için "Burada kuşlar var.", "Bugün okula gitmeyeceğim.", "Yemeğimi okulda yiyorum." vb. Hedef davranış 2.2.6.2. için "Kar yağınca oynarız.", "Yap da görelim!", "Kuş, yavrularına yemek almaya gitmiş.", "Bunu temizlemeni söylemişim.", "Bana 'Sen oynama!' dedi." Hedef davranış 2.2.6.3. için "Köpekler nasıl yüzer?" "Babam ne zaman geldi?" "Balıklar uyur mu?" "Biz neden eve gittik?", "Hangisi babanın arabası?"
2.2.7. Yetişkin/akranı ile sohbet eder.	2.2.7.1. Yetişkinin/akranının sohbet başlatma girişimine karşılık verir. 2.2.7.2. Yetişkin/akranı ile başlatılan sohbeti sürdürür. 2.2.7.3. Yetişkin/akranı ile sohbet sırasında sıra alır. 2.2.7.4. Yetişkin/akranı ile sohbet başlatır. 2.2.7.5. Yetişkin/akranı ile sohbeti bitirir.	

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
2.2.8. Sohbet sırasında sorulan soruları yanıtlar.	2.2.8.1. Cevabı Evet/Hayır olan sorulara yanıt verir. 2.2.8.2. 5NİK sorularına yanıt verir. 2.2.8.3. Mantık yürütme sorularına yanıt verir. 2.2.8.4. Tahmin etme sorularına yanıt verir. 2.2.8.5. Yansıtma sorularına yanıt verir.	
2.2.9. Sohbet sırasında soru sorar.	2.2.9.1. Yanıtı evet/hayır olan sorular sorar. 2.2.9.2. 5NİK soruları sorar. 2.2.9.3. Mantık yürütme soruları sorar. 2.2.9.4. Tahmin etme soruları sorar. 2.2.9.5. Yansıtma soruları sorar.	
2.2.10. Karmaşık yönergeleri yerine getirir.	2.2.10.1. 2-3 eylem içeren karmaşık yönergeleri takip eder. 2.2.10.2. Sıralı olmayan yönergeleri takip eder.	Hedef davranış 2.2.10.1. için “Dünden kalan resmini boya, kitabından bir etkinlik seç ve etkinliği arkadaşınla tamamla!” Hedef davranış 2.2.10.2. için “Eşyalarını toplamadan önce çalışmasını bitir ve dosyana koy!”

Bölüm 2.2. Söz Dönemi

Bölüm 2.2. Söz Dönemi

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
2.2.11. İfadelerinde isimlere gelen çekim eklerini doğru yer ve sırada kullanır.	2.2.11.1. Durum eklerini kullanır. 2.2.11.2. Sahiplik eklerini kullanır. 2.2.11.3. İlgi zamiri ekini kullanır. 2.2.11.4. Soru ekini kullanır. 2.2.11.5. Ekfil eklerini kullanır. 2.2.11.6. Tamlayan ekini kullanır. 2.2.11.7. Çoğul eklerini kullanır. 2.2.11.8. Eşitlik ekini kullanır. 2.2.11.9. Vasıta ekini kullanır.	Hedef davranış 2.2.11.1. için yönelme: Okul-a, kalma: okul-da, belirtme: okul-u, ayrılma: okul-dan Hedef davranış 2.2.11.2. için birinci tekil (baba-m), üçüncü tekil (kalem-i), ikinci tekil (araba-n). Hedef davranış 2.2.11.3. için “-ki” eki Hedef davranış 2.2.11.4. için “Mi, mı, mu, mü” Hedef davranış 2.2.11.5. için “güzeldir.” Hedef davranış 2.2.11.6. için “-ın, -in” eki Hedef davranış 2.2.11.7. için “-ler, -lar” Hedef davranış 2.2.11.8. için “-ca, -ce” “Çocukça, bence, saatlerce, sınıfça, sessizce” Hedef davranış 2.2.11.9. için “-le, -la” eki “Kalemle, kolaylıkla” * Bu hedefte hedef davranışlar eş zamanlı olarak gelişmektedir. Bu nedenle hedef davranışların sıralanmasında bir hiyerarşi bulunmamaktadır. * Eklerin çalışılma sırası bireyin hazır bulunuşluğuna göre belirlenmelidir. * Hedef davranışta yer alan “sıra” ifadesi sözcüğe gelen eklerin eklenme sırasını ifade etmektedir. Ör. elma-lar-ım/elma-ım-lar, bizim-ki-ler/bizim-ler-ki
2.2.12. İfadelerinde eylemlere gelen çekim eklerini doğru yer ve sırada kullanır.	2.2.12.1. Haber kip eklerini kullanır. 2.2.12.2. Dilek kip eklerini kullanır. 2.2.12.3. Olumsuzluk eklerini kullanır. 2.2.12.4. Soru eklerini kullanır.	Hedef davranış 2.2.12.1. için -di’li geçmiş (yap-tım), şimdiki (gel-iyor), gelecek (al-acak), -miş’li geçmiş (gel-miş), geniş zaman (yap-ar) ekleri. Hedef davranış 2.2.12.2. için “Yap-malı-sın, oku-r-sa-n, yap-a-yım, yap-sın.” Hedef davranış 2.2.12.3. için “Gel-me, oku-ma.” Hedef davranış 2.2.12.4. için “Gel-ir mi?”, “Alabilir miyim?”

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
2.2.13. İfadelerinde yapım eklerini kullanır.	2.2.12.5. Birleşik zaman eklerini kullanır. 2.2.13.1. İsimden isim yapan ekleri kullanır. 2.2.13.2. İsimden fiil yapan ekleri kullanır. 2.2.13.3. Fiilden isim yapan ekleri kullanır. 2.2.13.4. Fiilden fiil yapan ekleri kullanır.	Hedef davranış 2.2.12.5. için “Yarış-mış-tı, yi-yor-muş, oku-yordu.” * Bu hedef davranışta alt hedefler eş zamanlı olarak gelişmektedir. Bu amaçlar hiyerarşik değildir. * “sıra” ifadesi sözcüğe gelen eklerin eklenme sırasını (morfosen-taks) ifade etmektedir. Örneğin “Elma-lar-ım/elma-ım-lar, bizim-ki-ler/bizim-ler-ki” Hedef davranış 2.2.13.1. için “-lik, -ce, -ci, -siz, -ki, -daş.” Hedef davranış 2.2.13.2. için “-le, -al, -da, -kır, -at.” Hedef davranış 2.2.13.3. için “-im, -gi, -gün, -ıcı, -ca.” Hedef davranış 2.2.13.4. için “-tı, -r, -dır, -ı, -n, -ş.”
2.2.14. Sözcükler arasındaki anlam ilişkilerini söyler.	2.2.14.1. İki sözcük arasındaki anlam ilişkisini söyler. 2.2.14.2. Eş anlamlı sözcükler arasındaki anlam ilişkisini söyler. 2.2.14.3. Eş sesli sözcükler arasındaki anlam ilişkisini söyler. 2.2.14.4. Zıt anlamlı sözcükler arasındaki anlam ilişkisini söyler.	Hedef davranış 2.2.14.1. için “Kar ve buz ikisi de sudan oluşur, ikisi de soğuktur.” Hedef davranış 2.2.14.2. için “Kırmızı da al da aynı renktir.” Hedef davranış 2.2.14.3. için “Yaz sözcüğünün iki anlamı vardır birisi kalem ile yazmak birisi de mevsim olan yazdır.” Hedef davranış 2.2.14.4. için “Uzun-kısa, soğuk-sıcak zıt anlamlı sözcüklendir.”
2.2.15. Sözcük dağarcığını geliştirir.	2.2.15.1. Yeni öğrendiği sözcükleri konuşmasında kullanır. 2.2.15.2. Zaman ve ölçme ile ilgili sözcükleri konuşmalarında kullanır.	Hedef davranış 2.2.15.1. de anlamı her zaman doğru olmasa da yeni öğrendiği sözcükleri konuşmalarında kullanır. Ö. “titiz” sözcüğünü yeni öğrenen birey “Odam her zaman çok titizdir.” gibi bir cümle kurabilir. Böyle durumlarda sözcüğün uygun kullanımına model olunmalıdır.

Bölüm 2.2. Söz Dönemi

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
2.2.16. Dinlediği/okuduğu kısa bir öykü ile ilgili soruları yanıtlar.	<p>2.2.15.3. Bağlam ipuçlarından yararlanarak anlamını bilmediği sözcüklerin anlamlarını tahmin eder.</p> <p>2.2.15.4. Konuşmalarında nadir kullanılan bağlaçları kullanır.</p> <p>2.2.15.5. Konuşmalarında duygu ve düşünceleri ifade eden sözcükleri kullanır.</p> <p>2.2.15.6. Nesne isimlerine karşılık gelen sözcükleri çeşitli özelliklerine göre tanımlar.</p>	<p>Hedef davranış 2.2.15.2. için “Yüzyıl, bu ay, yarım, litre” vb.</p> <p>Hedef davranış 2.2.15.3.te “çiftlik” hakkında konuşurken saman sözcüğünün anlamını bilmese de konuşulanlardan yola çıkarak sözcüğün anlamını tahmin eder.</p> <p>Hedef davranış 2.2.15.4. için “Meğer, üstelik, hiç olmazsa” vb.</p> <p>Hedef davranış 2.2.15.5. için “Arkadaşının mutlu olduğunu düşün- düğü için sevindi.” Bu hedef davranış çalışırken belli durumları/ olayları ve bu durumlara/olaylara kişilerin verdikleri tepkileri be- timleyen resimli kartlar kullanılabilir.</p> <p>Hedef davranış 2.2.15.6.da sözcüklerin boyut, şekil, renk ve işlev gibi özelliklerini betimleyerek sözcükleri tanımlar. Örneğin tek bir nesnenin olduğu resimli kartlardan bir tanesi seçilir, resimdeki nes- nenin özellikleri betimlenir ve bireyden nesneyi tahmin etmesi is- tenir. Bu şekilde model olunduktan sonra birey sıra alarak bir tane kart seçer ve özelliklerini betimleyerek karşıdakinin tahmin etmesi için nesneyi tanımlar.</p>
2.2.16. Dinlediği/okuduğu kısa bir öykü ile ilgili soruları yanıtlar.	<p>2.2.16.1. Dinlediği/okuduğu öykü ile ilgili 5NİK sorularını görseller- den destek alarak yanıtlar.</p> <p>2.2.16.2. Dinlediği/okuduğu öykü ile ilgili 5NİK sorularını görsel ipucu olmadan yanıtlar.</p> <p>2.2.16.3. Dinlediği/okuduğu öykü ile ilgili çıkarım yapma sorularını yanıtlar.</p>	<p>Hedef davranış 2.2.16.1.de öykünün geçtiği yer ve zamana, öyküde bulunan karakterlere ve öyküde açık bir şekilde ifade edilen olay, durum ve bilgilere yönelik soruları sıralı kartlara/resimli öykü kiti- bina bakarak yanıtlaması beklenir.</p> <p>Hedef davranış 2.2.16.2.de öykünün geçtiği yer ve zamana, öyküde bulunan karakterlere ve öyküde açık bir şekilde ifade edilen olay, durum ve bilgilere yönelik soruları sıralı kartlara/resimli öykü kiti- bina bakmaksızın yanıtlaması beklenir.</p> <p>Hedef davranış 2.2.16.3.te öyküde yanıtı açıkça bulunmayan, bire- yin kendi yaşamındaki bilgi ve deneyimleri ile öyküde anlatılanlar arasında ilişki kurarak yanıtlaması gereken sorulardır. Mantık yü- rütme, yansıtma yapma, tahmin etme ve ana düşünce soruları gibi.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
2.2.17. Öykü anlatır.	<p>2.2.17.1. Başından geçen bir olayı anlatır.</p> <p>2.2.17.2. Sıralı kartlara bakarak resimlerle ilgili öykü anlatır.</p> <p>2.2.17.3. Kendisine anlatılan bir öyküyü tekrar anlatır.</p> <p>2.2.17.4. Basit bir konuyla ilgili zaman, mekân, kişi bilgisi ve olay sıralamasını içeren bir öykü anlatır.</p> <p>2.2.17.5. Mekân, zaman, kişi bilgisini, başlatıcı olay, çözüm ve sonuç bölümlerini içeren öyküler anlatır.</p> <p>2.2.17.6. Birden fazla konudan oluşan öyküler anlatır.</p> <p>2.2.17.7. Öykü anlatırken öyküyü ilgi çekici ve heyecanlı hâle getirmek için ses tonunda değişiklikler yapar.</p>	<p>Hedef davranış 2.2.17.1. çalışılırken öykü haritası/şeması kullanılması önerilmektedir.</p> <p>Hedef davranış 2.2.17.2.de öykü öğelerini içeren ana öyküye ek olarak ek konular, olaylar ve ayrıntılı betimlemeler içeren öyküler anlatması beklenir.</p>
2.2.18. Uzun ve karmaşık cümleler kullanır.	<p>2.2.18.1. Doğal konuşmasında uzun cümleler kullanır.</p> <p>2.2.18.2. Doğal konuşmasında karmaşık cümleler kullanır.</p>	<p>Hedef davranış 2.2.18.1. birleşik, girişik birleşik, iç içe birleşik, ilgi cümlesi, şartlı birleşik cümleleri ifade etmektedir.</p> <p>* Bu hedefler çalışılırken giderek artan uzunluktaki ve karmaşıklık-taki cümleleri tekrar etme, karışık sırada verilen sözcükleri uygun şekilde sıralayarak anlamlı cümleler oluşturma gibi etkinliklerden de yararlanılabilir.</p>
2.2.19. Ses bilgisel (fonolojik) farkındalık gerektiren görevleri doğru olarak yerine getirir.	2.2.19.1. Cümle içinde kaç sözcük olduğunu gösterir/söyler.	Hedef davranış 2.2.19.1.de belirtmek istenen bireyin cümle içindeki sözcük sayısını sözcük sayısı kadar alkış yaparak, masaya vurarak, ayağını vurarak vb. ritim ile göstermesi/bireyin cümledeki sözcük sayısını söylemesidir.

Bölüm 2.2. Söz Dönemi

Bölüm 2.2. Söz Dönemi

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	<p>2.2.19.2. Sözcük içinde kaç hece olduğunu gösterir/söyler.</p> <p>2.2.19.3. Verilen heceleri birleştirerek sözcük oluşturur.</p> <p>2.2.19.4. Verilen sözcüğü heceleri-ne ayırır.</p> <p>2.2.19.5. Söylenen sözcüklerin kafiyeli olup olmadığını söyler.</p> <p>2.2.19.6. Verilen sözcükle kafiyeli olan bir sözcük söyler.</p> <p>2.2.19.7. Verilen sözcüğün ilk sesini söyler.</p> <p>2.2.19.8. Verilen sesle başlayan bir sözcük söyler.</p> <p>2.2.19.9. Verilen sözcüğün son sesini söyler.</p> <p>2.2.19.10. Verilen sesleri birleştirerek sözcük oluşturur.</p> <p>2.2.19.11. Verilen sözcüğü sesleri-ne ayırır.</p> <p>2.2.19.12. Verilen sözcüğün başındaki veya sonundaki sesi atarak oluşan yeni sözcüğü söyler.</p> <p>2.2.19.13. Verilen sesle biten bir sözcük söyler.</p> <p>2.2.19.14. Sözcükteki bir sesi değiştirerek yeni oluşan sözcüğü söyler.</p>	<p>Hedef davranış 2.2.19.2.de belirtilmek istenen bireyin sözcük içindeki hece sayısını hece sayısı kadar alkış yaparak, masaya vurarak, ayakını vurarak vb. ritim ile göstermesi/bireyin sözcükteki hece sayısını söylemesidir.</p> <p>Hedef davranış 2.2.19.6.da bireyin söylediği sözcük, verilen sözcükle kafiyeli olan anlamsız bir sözcük de olabilir.</p>

Bölüm 2.2. Söz Dönemi

Hedefler

2.2.20. Sohbeti genişletir.

Hedef Davranışlar

- 2.2.20.1. Grupla sohbette söz alır.
 2.2.20.2. Sohbet sırasında anlatımları anlamadığında daha fazla açıklama ister.
 2.2.20.3. Sohbet sırasında açıklama ve gerekçelendirme yaparak kendi fikrini savunur.
 2.2.20.4. Dinleyicinin anlamadığı duruma göre anlatıklarında uyarlamalar yapar.
 2.2.20.5. Sohbet ettiği kişiye uygun bir dil kullanır.
 2.2.20.6. Sohbet sırasında açıkça söylenmeyenlere bağlam ipuçlarından yararlanarak ulaşır.
 2.2.20.7. Sohbet sırasında ses tonunu, vurgulamaları ve jestlerini uygun şekilde kullanır.

Açıklamalar

* Küçük grup etkinliği sırasında çalışılması önerilmektedir. Bireyden sevdiği bir kahraman, izlediği bir film, ilgi duyduğu bir konu hakkında grup içinde konuşması istenir. Grup sohbeti sırasında yönlendirme ve ipuçları ile bireyin kurallara uyarken hedef davranışları kazanması sağlanır.

2.2.21. Biçim birim farkındalığı edinir/geleştirir.

2.2.21.1. Cümlede eksik bırakılan sözcüğü, uygun sözcüğe uygun eki ekleyerek tamamlar.

Hedef davranış 2.2.21.1. için “Ablam marketten 20 tane yumurta aldı, eve gelirken ayağı takılıp düştü ve hepsi kırıldı.” Cümledeki boşluğu “yumurta” sözcüğüne uygun ekler getirilerek tamamlanması istenir. “Ayşe her sabah kahvaltıda zeytin yer. Dün sabah da Ayşe kahvaltıda beş tane zeytin” cümlesinin “ye” sözcüğüne uygun ek getirilerek tamamlanması istenir.

EDİNİLMİŞ DİL

Dil ve konuşma bozukluğu olan bireylerin dili anlama ve ifade etmeye yönelik iletişim becerilerini kullanarak günlük yaşamında etkili iletişim kurabilmeleri amaçlanmaktadır.

Afazi, Bilişsel-İletişimsel Bozukluk

3. Modülün Adı**3. Modülün Amacı****3. Modüldeki Bölümler**

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
3.1.1. İşitsel anlama gerektiren görevleri yerine getirir.	<p>3.1.1.1. Söylenen komutları yerine getirir.</p> <p>3.1.1.2. İşlevi söylenen nesnenin resmini gösterir.</p> <p>3.1.1.3. Söylenen bir kategoriye ait resmi gösterir.</p> <p>3.1.1.4. Söylenen sözcüklere ait resimleri gösterir.</p> <p>3.1.1.5. Söylenen sözcük öbeklerine ait resimleri gösterir.</p> <p>3.1.1.6. Söylenen basit cümleleri resimleriyle eşler.</p> <p>3.1.1.7. Söylenen karmaşık cümleleri resimleriyle eşler.</p> <p>3.1.1.8. Basit evet-hayır sorularına doğru yanıt verir.</p>	Sözcük öbeği, anlatımı için birden çok sözcüğe gereksinim duyulan nesne ve kavramlara karşılık gelen ifadelerdir. Örneğin “Kırmızı büyük araba”, “Kapının kolu” vb.
3.1.2. Söylenen ifadele-ri tekrar eder.	<p>3.1.2.1. Söylenen sözcükleri tekrarlar.</p> <p>3.1.2.2. Söylenen sözcük öbeklerini tekrarlar.</p> <p>3.1.2.3. Söylenen cümleleri tekrarlar.</p>	

Bölüm 3.1. Afazi

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
3.1.3. Kendisine yöneltilen sorulara uygun konuşma uzunluğuyla yanıt verir.	3.1.3.1. Kendisine yönelik bilgi içeren sorulara uygun konuşma uzunluğuyla yanıt verir. 3.1.3.2. Çevresine yönelik bilgi içeren sorulara uygun konuşma uzunluğuyla yanıt verir.	Bireyin yöneltilen sorulara, duruma ve bağlama uygun konuşma uzunluğuyla cevap vermesi beklenmektedir. Kullanılan sözcük sayısı ve dil bilgisel yapı çeşitliliğinin soruya uygun değişiklik göstermesi beklenmektedir (Örneğin kapalı uçlu sorular, seçenekli sorular ya da açık uçlu sorulara uygun uzunlukta yanıt verilebilir).
3.1.4. Otomatik konuşma ile ilgili görevleri yerine getirir.	3.1.4.1. İstenilen sayıya kadar ritmik sayar. 3.1.4.2. Haftanın günlerini doğru sırayla sayar. 3.1.4.3. Yılın aylarını doğru sırayla sayar. 3.1.4.4. Alfabenin harflerini doğru sırayla sayar.	
3.1.5. Adlandırma gerektiren görevleri yerine getirir.	3.1.5.1. Verilen bir kategoriye ait sözcükleri sıralar. 3.1.5.2. Gösterilen nesne/nesne resmini adlandırır. 3.1.5.3. Sorulan sorulara isim/eylem kullanarak yanıt verir.	
3.1.6. Okuduğunu anlama gerektiren görevleri yerine getirir.	3.1.6.1. Yazılı olarak verilen komutları yerine getirir. 3.1.6.2. Yazılı olarak verilen sözcükleri resimleri ile eşler. 3.1.6.3. Yazılı olarak verilen sözcük öbeklerini resimleri ile eşler.	

Bölüm 3.1. Afazi

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>3.1.7. Sesli okuma gerektiren görevleri yerine getirir.</p>	<p>3.1.6.4. Yazılı olarak verilen cümleleri resimleri ile eşler. 3.1.6.5. Okuduğu metinle ilgili sorulan soruları yanıtlar. 3.1.7.1. Yazılı olarak verilen sayıları okur. 3.1.7.2. Yazılı olarak verilen harfleri okur. 3.1.7.3. Yazılı olarak verilen sözcükleri okur. 3.1.7.4. Yazılı olarak verilen sözcük öbeklerini okur. 3.1.7.5. Yazılı olarak verilen cümleleri okur. 3.1.7.6. Yazılı olarak verilen metni okur.</p>	
<p>3.1.8. Yazma gerektiren görevleri yerine getirir.</p>	<p>3.1.8.1. Sorulan soruların yanıtlarını yazar. 3.1.8.2. Söylenen sayıları (rakamla) yazar. 3.1.8.3. Söylenen harfleri yazar. 3.1.8.4. Söylenen sözcükleri doğru olarak yazar. 3.1.8.5. Söylenen cümleleri doğru olarak yazar. 3.1.8.6. Yazılı olarak verilen sözcükleri bakarak yazar.</p>	

Bölüm 3.1. Afazi

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
Bölüm 3.1. Afazi	<p>3.1.8.7. Yazılı olarak verilen sözcük öbeklerini bakarak yazar.</p> <p>3.1.8.8. Yazılı olarak verilen cümleleri bakarak yazar.</p> <p>3.1.9.1. İsimlere gelen ekleri üretir.</p> <p>3.1.9.2. Eylemlere gelen ekleri üretir.</p> <p>3.1.9.3. Cümle öğelerini dil bilgisel olarak doğru sıralamayla üretir.</p>	<p>Hedef davranış 3.2.1.1. bireyin yer, zaman, durum ve kişilere oryantasyonuna yöneliktir.</p> <p>Hedef davranış 3.2.1.3. için yaşadığı sağlık sorununun, yaşadığı iletişimsel/fiziksel sorunların ne olduğuna yönelik sorular sorulabilir. Örneğin “Kolda felç var mı?”</p>
Bölüm 3.2. Bilgisel-İletişimsel Bozukluk	<p>3.2.1. İçinde bulunduğu yer, zaman, durum ve kişilere ilişkin soruları yanıtlar.</p> <p>3.2.1.1. Bulduğu yeri söyler.</p> <p>3.2.1.2. İçinde bulunduğu zamana ilişkin soruları doğru yanıtlar.</p> <p>3.2.1.3. Kendi durumuna ilişkin soruları doğru yanıtlar.</p> <p>3.2.1.4. Çevresindeki kişilerin kim olduğuna ilişkin soruları doğru yanıtlar.</p> <p>3.2.2.1. Giderek artan uzunluktaki sayı dizilerini tekrarlar.</p> <p>3.2.2.2. Giderek artan uzunluktaki sözcük dizilerini tekrarlar.</p> <p>3.2.2.3. Farklı uzunluktaki cümleleri tekrarlar.</p> <p>3.2.2.4. Dinlediği bir kısa öyküyü tekrar anlatır.</p>	<p>Hedef 3.2.2. bireyin anlık belleğine yöneliktir.</p>

Bölüm 3.2. Bilgisel-İletişimsel Bozukluk

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
3.2.3. Geçmişine ilişkin sorulara doğru yanıt verir.	3.2.3.1. Yakın geçmişine ilişkin sorulara yanıt verir. 3.2.3.2. Uzak geçmişine ilişkin sorulara yanıt verir.	
3.2.4. Cevabı evet-hayır olan sorulara doğru yanıt verir.	3.2.4.1. Basit evet-hayır sorularını yanıtlar. 3.2.4.2. Karmaşık evet-hayır sorularını yanıtlar.	
3.2.5. Problem çözmeye yönelik verilen durumlara uygun yanıt verir.	3.2.5.1. Günlük yaşamda sık karşılaşılan problemlere uygun çözümleri söyler. 3.2.5.2. Günlük yaşamda nadiren karşılaşılan problemlere uygun çözümleri söyler.	Hedef 3.2.5. için “Anahtarınızı evde unuttunuz, ne yaparsınız?”, “Eğitim hayatınızı anlatır mısınız?”, “Buz neden erir?”
3.2.6. Verilen durumlarla ilgili düşüncelerini uygun biçimde organize ederek ifade eder.	3.2.6.1. Zamansal sıra izleyen olaylara ilişkin düşüncelerini ifade eder. 3.2.6.2. Neden sonuç ilişkisi içeren olay/durumlara ilişkin düşüncelerini ifade eder.	
3.2.7. Verilen sayısal problemleri/işlemleri hesaplama yaparak çözer.	3.2.7.1. Verilen basit sayısal işlemleri hesaplama yaparak çözer. 3.2.7.2. Verilen karmaşık sayısal işlemleri hesaplama yaparak çözer.	Hedef 3.2.7. kapsamında matematik öğretimi yapılması amaçlanmamaktadır. Sayısal işlemleri hesaplama, genel bilişsel iletişim müdahalesi içinde bütüncül becerinin bir parçası olarak yer almaktadır.
3.2.8. Okuma gerektiren görevleri yapar.	3.2.8.1. Yazılı olarak verilen komutları yerine getirir. 3.2.8.2. Yazılı olarak verilen sayıları sesli okur.	

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>3.2.9. Görsel işleme gerektiren görevleri yapar.</p>	<p>3.2.8.3. Yazılı olarak verilen harfleri sesli okur.</p> <p>3.2.8.4. Yazılı olarak verilen sözcükleri sesli okur.</p> <p>3.2.8.5. Yazılı olarak verilen sözcük öbeklerini sesli okur.</p> <p>3.2.8.6. Yazılı olarak verilen cümleleri sesli okur.</p> <p>3.2.8.7. Yazılı olarak verilen metni sesli okur.</p> <p>3.2.8.8. Okuduğu metinle ilgili sorulan soruları yanıtlar.</p> <p>3.2.8.9. Yazılı olarak verilen sözcükleri resimleri ile eşler.</p> <p>3.2.8.10. Yazılı olarak verilen sözcük öbeklerini resimleri ile eşler.</p> <p>3.2.8.11. Yazılı olarak verilen cümleleri resimleri ile eşler.</p>	<p>Hedef 3.2.9 da bireyin okuma yazma bilmesi durumunda değerlendirilmeli ve çalışılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 3.2.9.4 te harf, rakam ve şekillerin birbirlerinin yanında, yanında, altında, arkasında vb. gibi konumunu belirtir.</p>
	<p>3.2.9.1. Harf, rakam ve şekiller arasından benzer/ farklı olanları ayırt eder.</p> <p>3.2.9.2. Verilen karışık örüntü içerisinden istenilen harf, rakam ve şekilleri bulur.</p> <p>3.2.9.3. Görsel olarak verilen örüntüye göre harf, rakam ve şekilleri sıralar.</p> <p>3.2.9.4. Görsel olarak verilen harf, rakam ve şekillerin birbirlerine göre veya bir düzlemdeki konumunu belirtir.</p>	

Bölüm 3.2. Bilişsel-İletişimsel Bozukluk

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>3.2.10. Verilen yazma görevlerini yerine getirir.</p>	<p>3.2.10.1. Sorulan soruların yanıtını doğru olarak yazar. 3.2.10.2. Söylenen sayıları doğru olarak (rakamla) yazar. 3.2.10.3. Söylenen harfleri doğru olarak yazar. 3.2.10.4. Söylenen sözcükleri doğru olarak yazar. 3.2.10.5. Söylenen cümleleri doğru olarak yazar. 3.2.10.6. Yazılı olarak verilen sözcükleri bakarak yazar. 3.2.10.7. Yazılı olarak verilen sözcük öbeklerini bakarak yazar. 3.2.10.8. Yazılı olarak verilen cümleleri bakarak yazar.</p>	

Bölüm 3.2. Bilişsel-İletişimsel Bozukluk

4. Modülün Adı**KONUŞMA SESİ****4. Modülün Amacı**

Dil ve konuşma bozukluğu olan bireylerin konuşma seslerini ayırt ederek doğru, tutarlı ve dilin ses bilgisel özelliklerine uygun şekilde konuşma becerisini geliştirebilmeleri amaçlanmaktadır.

4. Modüldeki Bölümler

Konuşma Sesi Bozukluğu (Artikülasyon) ve Ses Bilgisi (Fonoloji), Çocukluk Çağı Konuşma Apraksisi

Bölüm 4.1. Konuşma Sesi Bozukluğu (Artikülasyon) ve Ses Bilgisi (Fonoloji)

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
4.1.1. Konuşma seslerini ayırt eder.	4.1.1.1. Hedef sesi seçil (fonetik) olarak en az benzer sestem ayırt eder. 4.1.1.2. Hedef sesi, yerine üretilen hatalı sestem ayırt eder. 4.1.1.3. Hedef konuşma sesinin sözcük içindeki konumunu gösterir/söyler.	Hedef davranış 4.1.1.1.de “En az benzer ses” ifadesi seslerin fonetik olarak olabildiğince farklı özelliklerde olmasını ifade eder. Ör. f-v daha çok benzer özellikler gösterirken f-k seslerinin benzer özellikleri çok azdır.
4.1.2. Konuşma seslerini doğru olarak üretir.	4.1.2.1. Hedef konuşma sesini izole hâlede doğru üretir. 4.1.2.2. Hedef konuşma sesini hece başı konumlarda ünlülerle birlikte doğru üretir. 4.1.2.3. Hedef konuşma sesini hece sonu konumlarda ünlülerle birlikte doğru üretir. 4.1.2.4. Hedef konuşma sesini iki ünlü arasında doğru üretir. 4.1.2.5. Hedef konuşma sesini tek heceli sözcükler içinde hece başında doğru üretir.	Hedef 4.1.2.nin hedef davranışlarında hiyerarşik bir sıralama söz konusudur. Bir hedef davranış kazandırdıktan sonra diğer hedef davranışa geçilmelidir.

Bölüm 4.1. Konuşma Sesi Bozukluğu (Artikülasyon) ve Ses Bilgisi (Fonoloji)

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	<p>4.1.2.6. Hedef konuşma sesini tek heceli sözcükler içinde hece sonunda doğru üretir.</p> <p>4.1.2.7. Hedef konuşma sesini iki ve daha fazla heceli sözcükler içinde, hece başı sözcük başı konumda doğru üretir.</p> <p>4.1.2.8. Hedef konuşma sesini iki ve daha fazla heceli sözcükler içinde, hece başı/hece sonu sözcük içi konumda doğru üretir.</p> <p>4.1.2.9. Hedef konuşma sesini iki ve daha fazla heceli sözcükler içinde, hece sonu sözcük sonu konumda doğru üretir.</p> <p>4.1.2.10. Hedef konuşma sesini sözcük öbekleri içinde doğru üretir.</p> <p>4.1.2.11. Hedef konuşma sesini cümle içinde doğru üretir.</p> <p>4.1.2.12. Hedef konuşma sesini spontane konuşmada bütün pozisyonlarda doğru üretir.</p> <p>4.1.2.13. Hedef konuşma sesini uygun pozisyonlarda doğru üretir.</p>	<p>Hedef davranış 4.1.2.10.dan sonra bireyin doğru ürettiği konuşma sesini sözcük içerisinde yerini değiştirmeden olması gereken sırada kullanması beklenmektedir. Örneğin “Kamyon-Kaymon/portakal-porkatal”</p>
4.1.3. Ses bilgisel (fonolojik) farkındalık gerektiren görevleri doğru olarak yerine getirir.	4.1.3.1. Cümle içinde kaç sözcük olduğunu gösterir/söyler.	Hedef davranış 4.1.3.2.nin çalışmasında 3 ögeli cümleden başlanarak öge sayısı artırılmalıdır. 5 ögeli cümlelerle yapılan çalışmalarda başarı sağlanırsa hedef davranış yeterli kabul edilebilir.

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>Bölüm 4.1. Konuşma Sesi Bozukluğu (Artikülasyon) ve Ses Bilgisi (Fonoloji)</p>	<p>4.1.3.2. Söylenen çok ögeli (sözcüklü) cümleyi istenen bir sözcüğü söylemeden tekrar eder.</p> <p>4.1.3.3. Söylenen sözcüklerin kafiyeli olup olmadığını söyler.</p> <p>4.1.3.4. Söylenen sözcükle kafiyeli bir sözcük söyler.</p> <p>4.1.3.5. Söylenen sözcüğü heceleri-ne ayırır (heceler).</p> <p>4.1.3.6. Sözcük içinde kaç hece olduğunu gösterir/söyler.</p> <p>4.1.3.7. Verilen heceleri birleştirerek sözcük oluşturur.</p> <p>4.1.3.8. Söylenen çok heceli sözcüğü istenen bir heceyi söylemeden tekrar eder.</p> <p>4.1.3.9. Söylenen heceyi çok heceli sözcük içinde istenen konuma ekleyerek tekrar eder.</p> <p>4.1.3.10. Söylenen sözcüğün ilk ses birimini söyler.</p> <p>4.1.3.11. Söylenen sözcüğün son ses birimini söyler.</p> <p>4.1.3.12. Söylenen konuşma sesi ile başlayan bir sözcük söyler.</p> <p>4.1.3.13. Verilen sözcüğü ses birimlerine (fonemlerine) ayırır.</p> <p>4.1.3.14. Sözcük içinde kaç ses birim (fonem) olduğunu gösterir/söyler.</p>	<p>Hedef davranış 4.1.3.7.nin çalışılmasında 2 hecenin birleştirilmesinden başlanmalıdır. 4 hecenin birleştirilmesi yeterli kabul edilebilir.</p> <p>Hedef davranış 4.1.3.8.in çalışılmasında 2 heceli sözcüklerden başlanarak hece sayısı artırılmalıdır. 4 heceli sözcüklerle yapılan çalışmalarda başarı sağlanırsa hedef davranış yeterli kabul edilebilir.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>Bölüm 4.1. Konuşma Sesi Bozukluğu (Artikülasyon) ve Ses Bilgisi (Fonoloji)</p>	<p>4.1.3.15. Verilen ses birimleri (fonemleri) birleştirilerek sözcük oluşur. 4.1.3.16. Söylenen sözcüğü istenen ses birimi söylemeden tekrar eder. 4.1.3.17. Söylenen ses birimini sözcük içinde istenen konuma ekleyerek tekrar eder. 4.1.3.18. Söylenen sözcüğü oluşturan ses birimlerden birini istenen başka bir sesbirim ile değiştirir. 4.1.3.19. Söylenen sese karşılık gelen harfi gösterir.</p>	
<p>Bölüm 4.2. Çocukluk Çağı Konuşma Apraksisi</p>	<p>4.2.1.1. Farklı uzunluk-taki hedef sözcükleri doğru olarak üretir. 4.2.1.2. Hece sayısı artan hedef sözcükler içindeki ünlüleri doğru olarak üretir. 4.2.1.3. Hece sayısı artan hedef sözcükler içindeki ünsüzleri tutarlı olarak üretir. 4.2.1.4. Hece sayısı artan hedef sözcükler içindeki ünsüzleri doğru olarak üretir. 4.2.1.5. Hece sayısı artan hedef sözcükleri doğru olarak taklit eder. 4.2.1.6. Hece sayısı artan hedef sözcükleri tutarlı olarak kendiliğinden üretir.</p>	

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
4.2.2. Konuşma seslerini uygun hız ve sürede ardışık diziler hâlinde üretir.	4.2.1.7. Hece sayısı artan hedef sözcükleri doğru olarak kendiliğinden üretir. 4.2.2.1. Aynı heceyi ardışık olarak hızlı şekilde tekrarlar. 4.2.2.2. Ünsüzü değişen heceleri ardışık olarak hızlı şekilde tekrarlar.	Bu hedefe yönelik çalışmalarda bireyin söyleyebildiği kadar hızlı şekilde aolarak “papapa..., tatata..., kakaka..., patakapatakapatakaka...” yi üretmesi beklenmektedir.
4.2.3. Konuşmasında doğru vurgu ve ezgiyi (entonasyon) kullanır.	4.2.3.1. Sözcükleri doğru vurgu ve ezgi (entonasyon) ile üretir. 4.2.3.2. Farklı cümle türlerini doğru vurgu ve ezgi (entonasyon) ile üretir.	Soru cümlelerinde, farklı duygusal ifadeleri dinleyiciye aktarmak amacıyla vurgu yaparak ve ezgiyi değiştirerek üretim yapar.

**Bölüm 4.2. Çocukluk Çağı Konuşma
Apraksisi:**

5. Modülün Adı**MOTOR KONUŞMA**

Dil ve konuşma bozukluğu olan bireylerin konuşmanın uygun fonetik ve prozodik yapısı için gerekli hareketleri planlayarak, yeterli güçte kas gerginliği (tonus) ile solunum, sesleme, konuşma sesi bozukluğu ve rezonanslı tutarlı olarak gerçekleştirilebilmelerini sağlamaktır.

5. Modüldeki Bölümler

Dizartri, Apraksi

Hedefler

5.1.1. Konuşma üretimi için doğru solunumu gerçekleştirir.

5.1.2. Konuşma üretimi için doğru seslemeyi (fonasyon) gerçekleştirir.

5.1.3. Konuşma üretiminde görev alan kas yapılarını yeterli güçte kullanır.

Hedef Davranışlar

5.1.1.1. Doğru solunum için uygun vücut pozisyonunu alır.
5.1.1.2. Sesleme (fonasyon) için doğru solunum yapar.
5.1.1.3. Konuşma üretimi boyunca solunum kontrolü yapar.

5.1.2.1. Doğru solunumla aldığı nefesi ses telleri aracılığıyla titreştirir.
5.1.2.2. Ses tellerinde titreşerek oluşan sesi yüz çevresinde tınlatır (rezone eder).

5.1.3.1. Dinlenme durumunda dudakları simetrik ve kapalıdır.
5.1.3.2. Konuşma seslerinin üretimi için gerekli dudak hareketlerini yapar.
5.1.3.3. Konuşma seslerinin üretimi için gerekli dil hareketlerini yapar.
5.1.3.4. Salya kontrolünü sağlar.

Açıklamalar

Hedef davranış 5.1.1.1. in amacı diyafram kasının etkin kullanıldığı solunum için uygun postürün sağlanmasıdır.

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>5.1.4. Konuşma seslerini üretir.</p>	<p>5.1.4.1. Hedef konuşma sesini izole hâlde üretir.</p> <p>5.1.4.2. Hedef konuşma sesini hece başı konumlarda ünlülerle birlikte üretir.</p> <p>5.1.4.3. Hedef konuşma sesini hece sonu konumlarda ünlülerle birlikte doğru üretir.</p> <p>5.1.4.4. Hedef konuşma sesini iki ünlü arasında doğru üretir.</p> <p>5.1.4.5. Hedef konuşma sesini sözcük içinde hece başı sözcük başı, hece sonu sözcük içi, hece sonu sözcük sonu pozisyonlarının tümünde doğru üretir.</p> <p>5.1.4.6. Hedef konuşma sesini farklı sözcük gruplarında doğru üretir.</p> <p>5.1.4.7. Hedef konuşma sesini cümle içinde doğru üretir.</p> <p>5.1.4.8. Hedef konuşma sesini spontane konuşmada bütün pozisyonlarda doğru üretir.</p>	
<p>5.1.5. Konuşmasında doğru vurgu ve ezgiyi (entonasyon) kullanır.</p>	<p>5.1.5.1. Sözcükleri doğru vurgu ve ezgi (entonasyon) ile üretir.</p> <p>5.1.5.2. Farklı cümle türlerini doğru vurgu ve ezgi (entonasyon) ile üretir.</p>	

Bölüm 5.1. Dizatri

Bölüm 5.2. Apraksi

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
5.2.1. Oral motor hareketleri taklit eder.	5.2.1.1. Dudak hareketlerini taklit eder. 5.2.1.2. Çene hareketlerini taklit eder. 5.2.1.3. Dil hareketlerini taklit eder.	Hedef davranış 5.2.1.1. için germe, büzme gibi hareketler. Hedef davranış 5.2.1.2. için çiğneme, ısırma, dişlerini birbirine çarpma gibi hareketler. Hedef davranış 5.2.1.3. için dudaklarını yalama, damak şaklatma gibi hareketler.
5.2.2. Çevresel sesleri, işlevsel sesleri ve vokalizasyonları taklit eder.	5.2.2.1. Çevresel sesleri taklit eder. 5.2.2.2. İşlevsel sesleri taklit eder. 5.2.2.3. Vokalizasyonları taklit eder.	Hedef davranış 5.2.2.1. için hayvan sesi, taşıt sesi, zil sesi vb. Hedef davranış 5.2.2.2. için yerken “mımm” sesi çıkarma Hedef davranış 5.2.2.3. için bireylerde söz öncesi dönemdeki ses denemelerine benzer sesler, örneğin “aauuu”, “ouuuu”
5.2.3. Konuşma seslerini izole şekilde tutarlı olarak üretir.	5.2.3.1. Görülebilir sesleri tutarlı olarak üretir. 5.2.3.2. Az görülebilir sesleri tutarlı olarak üretir.	Hedef 5.2.3. te her hedef sesin 5-10 defa tekrar edilmesi istenir. Tutarlı üretimler doğru olarak kabul edilir. Bir sonraki aşamaya geçebilmek için hedef seslerin tamamının tutarlı olarak üretilmesi beklenmeyebilir. Hedef davranış 5.2.3.1. için görülebilir sesler, “m, b, p, f, v, n, t, d, l” sesleridir. Hedef davranış 5.2.3.2. için az görülebilir sesler, “s, z, ç, c, r, h, k, g” sesleridir.
5.2.4. Ses birleşimlerini tutarlı olarak doğru üretir.	5.2.4.1. Ünsüz ünlü birleşimlerini tutarlı olarak doğru üretir. 5.2.4.2. Ünlü ünsüz birleşimlerini tutarlı olarak doğru üretir. 5.2.4.3. Ünsüz ünlü ünsüz birleşimlerini tutarlı olarak doğru üretir. 5.2.4.4. Farklı ses birleşimlerini tutarlı olarak doğru üretir.	Hedef davranış 5.2.4.4. için “ka-ma, ka-ma,ka-ma.../el-ik, el-ik, elik.../mey-ney, mey-ney.../boy-boya, boy-boya, boy-bo-ya...”
5.2.5. Sözcüklerde sesleri tutarlı olarak doğru üretir.	5.2.5.1. Tek heceli sözcükteki sesleri tutarlı olarak doğru üretir.	Hedef 5.2.5. in amacı izole olarak doğru ve tutarlı üretilen konuşma sesinin hece uzunluğu arttıkça doğru ve tutarlı üretiminin devam etmesidir. Hece sayısı arttıkça konuşma sesinin üretiminin bozulmaması beklenmektedir.

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
5.2.6. Söz öbeklerindeki sesleri tutarlı olarak doğru üretir.	5.2.5.2. İki heceli sözcükteki sesleri tutarlı olarak doğru üretir. 5.2.5.3. Üç heceli sözcükteki sesleri tutarlı olarak doğru üretir. 5.2.5.4. Giderek artan uzunluktaki sözcükteki sesleri tutarlı olarak doğru üretir.	Hedef 5.2.6.da kullanılan söz öbeklerindeki sözcükler bireyin izole olarak tutarlı ve doğru üretebildiği sözcüklerden seçilmelidir. Hedef davranış 5.2.6.1. için “mor top, mor top, mor top” vb. Hedef davranış 5.2.6.2. için “mavi top, mavi top, mavi top” vb. Hedef davranış 5.2.6.3. için “kara kutu, kara kutu, kara kutu” vb. Hedef davranış 5.2.6.4. için “kırmızı araba, kırmızı araba, kırmızı araba” vb.
5.2.7. Cümlelerde sesleri tutarlı olarak doğru üretir.	5.2.6.1. Tek heceli sözcüklerden oluşan ikili söz öbeklerindeki sesleri tutarlı olarak doğru üretir. 5.2.6.2. Biri tek, biri iki heceli sözcüklerden oluşan söz öbeklerindeki sesleri tutarlı olarak doğru üretir. 5.2.6.3. İki heceli sözcüklerden oluşan ikili söz öbeklerindeki sesleri tutarlı olarak doğru üretir. 5.2.6.4. İki heceli sözcüklerden oluşan ikiden fazla heceden oluşan sözcüklerden oluşan söz öbeklerindeki sesleri tutarlı olarak doğru üretir.	Hedef davranış 5.2.7.1. için “bal al, bal al, bal al.../top attım, top attım, top attım” vb. Hedef davranış 5.2.7.2. için “bol bal al, bol bal al, bol bal al” vb. Hedef davranış 5.2.7.3. için “Ayşe kırmızı top al, Ayşe kırmızı top al, Ayşe kırmızı top al” vb.

Bölüm 5.2. Apraksi

Bölüm 5.2. Apraksi

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
5.2.8. Karşılıklı iletişim sırasında sesleri tutarlı olarak doğru üretir.	<p>5.2.8.1. Söz eylemlerde kullanılan sesleri tutarlı olarak doğru üretir.</p> <p>5.2.8.2. Evet/hayır sözcüklerindeki sesleri tutarlı olarak doğru üretir.</p> <p>5.2.8.3. Açık uçlu sorulara verilen cevaplarda sesleri tutarlı olarak doğru üretir.</p> <p>5.2.8.4. Yapılandırılmış sohbet sırasında sesleri tutarlı olarak doğru üretir.</p> <p>5.2.8.5. Yapılandırılmamış sohbetlerde sesleri tutarlı ve doğru olarak üretir.</p>	<p>Hedef 5.8.1. için</p> <p>“-Tamıdığın birini yolda gördüğünde ne dersin?”</p> <p>“-Merhaba.”</p> <p>“-Hasta olan kişiye ne denir?”</p> <p>“-Geçmiş olsun.” vb.</p>
5.2.9. Konuşmasında doğru vurgu ve ezgiyi (entonasyon) kullanır.	<p>5.2.9.1. Sözcükleri doğru vurgu ve ezgi (entonasyon) ile üretir.</p> <p>5.2.9.2. Farklı cümle türlerini doğru vurgu ve ezgi (entonasyon) ile üretir.</p>	

6. Modülün Adı**REZONANS****6. Modülün Amacı**

Dil ve konuşma bozukluğu olan bireylerde ses birime özgü nazal kaçak ve hipernazaliteye bağlı telafi edici konuşma sesi bozukluğu hatalarının giderilerek konuşma seslerinin doğru olarak üretilmesi ve günlük yaşamda anlaşılır şekilde kullanılabilmesi amaçlanmaktadır.

6. Modüldeki Bölümler

Ses Birime Özgü Nazal Kaçak (Fonem Spesifik Nazal Emisyon), Hipernazaliteye Bağlı Telafi Edici Konuşma Sesi Bozukluğu (Artikülasyon)

Hedefler

6.1.1. Yüksek basınçlı sesleri (s, z, ş, j, ç, c) nazal kaçış olmadan ağız yoluyla üretir.

Hedef Davranışlar

- 6.1.1.1. Hedef konuşma sesini izole hâle üretir.
- 6.1.1.2. Hedef konuşma sesini hece başı konumlarda ünlülerle birlikte üretir.
- 6.1.1.3. Hedef konuşma sesini hece sonu konumlarda ünlülerle birlikte üretir.
- 6.1.1.4. Hedef konuşma sesini iki ünlü arasında üretir.
- 6.1.1.5. Hedef konuşma sesini tek heceli sözcükler içinde hece başında üretir.
- 6.1.1.6. Hedef konuşma sesini tek heceli sözcükler içinde hece sonunda üretir.
- 6.1.1.7. Hedef konuşma sesini iki ve daha fazla heceli sözcükler içinde hece başı-sözcük başı konumda üretir.

Açıklamalar

Bu hedef ve hedef davranışlarda hiyerarşik bir çalışma söz konusudur. Bir hedef davranış kazandırdıktan sonra diğer hedef davranışa geçilmelidir.

Bölüm 6.1. Ses Birime Özgü Nazal Kaçak (Fonem Spesifik Nazal Emisyon)

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>Bölüm 6.1. Ses Birime Özgü Nazal Kaçak (Fonem Spesifik Nazal Emisyon)</p>	<p>6.1.1.8. Hedef konuşma sesini iki ve daha fazla heceli sözcükler içinde hece başı-sözcük içi konumda üretir.</p> <p>6.1.1.9. Hedef konuşma sesini iki ve daha fazla heceli sözcükler içinde hece sonu-sözcük içi konumda üretir.</p> <p>6.1.1.10. Hedef konuşma sesini iki ve daha fazla heceli sözcükler içinde hece sonu-sözcük sonu konumda üretir.</p> <p>6.1.1.11. Hedef konuşma sesini sözcük öbekleri içinde üretir.</p> <p>6.1.1.12. Hedef konuşma sesini cümle içinde üretir.</p> <p>6.1.1.13. Hedef konuşma sesini spontane konuşmada bütün pozisyonlarda üretir.</p>	
<p>Bölüm 6.2.</p>	<p>6.2.1.1. Hedef konuşma sesini izole hâlde üretir.</p> <p>6.2.1.2. Hedef konuşma sesini hece başı konumlarda ünlülerle birlikte üretir.</p> <p>6.2.1.3. Hedef konuşma sesini hece sonu konumlarda ünlülerle birlikte üretir.</p> <p>6.2.1.4. Hedef konuşma sesini iki ünlü arasında üretir.</p>	<p>Hedef 6.2.1.de bireyde görülen telafi edici konuşma sesi bozukluğu hatalarının sağaltımı amaçlanmaktadır.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	<p>6.2.1.5. Hedef konuşma sesini tek heceli sözcükler içinde hece başında üretir.</p> <p>6.2.1.6. Hedef konuşma sesini tek heceli sözcükler içinde hece sonunda üretir.</p> <p>6.2.1.7. Hedef konuşma sesini iki ve daha fazla heceli sözcükler içinde hece başı-sözcük başı konumda üretir.</p> <p>6.2.1.8. Hedef konuşma sesini iki ve daha fazla heceli sözcükler içinde hece başı-sözcük içi konumda üretir.</p> <p>6.2.1.9. Hedef konuşma sesini iki ve daha fazla heceli sözcükler içinde hece sonu-sözcük içi konumda üretir.</p> <p>6.2.1.10. Hedef konuşma sesini iki ve daha fazla heceli sözcükler içinde hece sonu-sözcük sonu konumda üretir.</p> <p>6.2.1.11. Hedef konuşma sesini sözcük öbekleri içinde üretir.</p> <p>6.2.1.12. Hedef konuşma sesini cümle içinde üretir.</p> <p>6.2.1.13. Hedef konuşma sesini spontane konuşmada bütün pozisyonlarda üretir.</p>	

Bölüm 6.2. Hipernazaliteye Bağlı Telafi Edici Konuşma Sesi Bozukluğu (Artikülasyon)

7. Modülün Adı**SES**

Dil ve konuşma bozukluğu olan bireylerin ses kalitesini, perdesini ve şiddetini benzer yaş, cinsiyet, kültürel geçmiş ve coğrafik yerleşimdeki bireylere benzer şekilde ve iletişimlerine uygun olarak kullanabilmeleri amaçlanmaktadır.

7. Modüldeki Bölümler

Solumun (Respirasyon), Sesleme (Fonasyon)

Bölüm 7.1. Solumun (Respirasyon)

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
7.1.1. Doğru solumun için uygun vücut pozisyonunu alır.	7.1.1.1. Dik durur. 7.1.1.2. Omuzlarını ve boynunu rahat bir konumda tutar.	Hedef 7.1.1.de sağlıklı ses oluşturma sürecinde doğru postür (vücut pozisyonu) ve solumun, hedef davranışın ilk aşamalarıdır.
7.1.2. Sesleme (Fonasyon) için doğru solumun yapar.	7.1.2.1. Burundan nefes alır. 7.1.2.2. Nefes alırken diyaframını aşağı indirir. 7.1.2.3. Aldığı nefesi kontrollü ve yavaş bir şekilde ağzından verir.	Hedef davranış 7.1.2.1.de doğru solumun için burundan nefes alınması önerilmektedir. Ancak nazal yapılarda anatomik sorunlar olduğu durumlarda bu hedefin gerçekleştirilemeyeceği göz önünde bulundurulmalıdır. Hedef davranış 7.1.2.2.de nefes alma sırasında bireyin omuzlarının ve göğüs kafesi hareketinin belirgin olmaması beklenmektedir.
7.1.3. Konuşma üretimi sırasında solumun kontrolü yapar.	7.1.3.1. Konuşurken diyafram solumununu kullanır. 7.1.3.2. Göğüs kafesi ve omuzlarının hareketini kontrol eder.	
7.2.1. Ses üretimi ve kullanımının önemini açıklar.	7.2.1.1. Doğru ve sağlıklı ses kullanımının önemini açıklar. 7.2.1.2. Ses bozukluğuna neden olan faktörleri sıralar.	Hedef 7.2.1.de ses bozukluğuna sebep olan faktörlerin bilinmesi ve doğru ve sağlıklı sesin nasıl üretildiğinin temel düzeyde bilinmesi, yanlış sesleme davranışının ortadan kaybolmasına ve ses hijyeninin sağlanmasına ek olarak bu davranışın sürdürülmesine yardımcı olacaktır.

Bölüm 7.2.

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
7.2.2. Ses hijyeni için yapılması gerekenleri açıklar.	<p>7.2.2.1. Sağlıklı ses için gerekli olan yeme içme alışkanlıklarını açıklar.</p> <p>7.2.2.2. Sağlıklı ses için gerekli olan uyku düzeninin önemini açıklar.</p> <p>7.2.2.3. Olumsuz çevresel etmenlerin ve zararlı alışkanlıkların ses üzerindeki etkilerini açıklar.</p> <p>7.2.2.4. Sesin yanlış kullanımının ses üzerindeki olumsuz etkilerini açıklar.</p>	
7.2.3. Konuşma sırasında ses üretimine uygun vücut pozisyonunu alarak diyafram solunumunu kullanır.	<p>7.2.3.1. Dik durur.</p> <p>7.2.3.2. Omuzlarını ve boynunu rahat bir konumda tutar.</p>	
7.2.4. Ön odaklı bir sesleme gerçekleştirir.	<p>7.2.4.1. Doğru solunumla aldığı nefesi ses telleri aracılığıyla titreştirir.</p> <p>7.2.4.2. Ses tellerinde titreşerek oluşan sesi yüz çevresinde tınlatır (rezonans eder).</p>	Hedef 7.2.4.te ön odaklı sesleme, ses tellerince oluşturulan sesin kafa içerisinde yer alan boşluklarda tınlatılarak üretilmesidir. Ön odaklı olmayan sesleme ses telleri ve çevresindeki gerilimi arttırmaz. Ön odaklı ses üretimi işitsel olarak veya bireyin boyun çevresinde gözlenerek anlaşılabilir. Ön odaklı olmayan seslemede boyun çevresinde gerginlik gözlenir.
7.2.5. Yaşına ve cinsiyetine uygun ses kullanır.	<p>7.2.5.1. Sesinin perdesini (frekans) yaşına uygun şekilde kontrol eder.</p> <p>7.2.5.2. Sesinin perdesini (frekans) cinsiyetine uygun şekilde kontrol eder.</p>	

Bölüm 7.2. Sesleme (Fonasyon)

Bölüm 7.2. Sesleme (Fonasyon)

Hedefler

7.2.6. Gündelik konuşma farklı durum ve ortamlarda farklı kişilerle konuşurken doğru seslemeyi kullanır.

Hedef Davranışlar

- 7.2.6.1. Gündelik konuşmada sesini sağlıklı şekilde kullanır.
- 7.2.6.2. Konuşurken sesinin şiddetini bulunduğu ortama göre kontrol eder.
- 7.2.6.3. Konuşurken sesinin perdesini (frekans) bulunduğu ortama göre kontrol eder.

Açıklamalar

Hedef 7.2.6.da bireyin ses terapisiyle elde ettiği sağlıklı sesin genellenmesi amaçlanmaktadır. Bu hedef için terapi ortamında bazı değişiklikler yapılabilir. Bu değişiklikler, farklı bir uzmanın veya kişinin seansa dâhil edilmesi (böylelikle bireyin, terapisti haricinde farklı kişilerle iletişim hâlindeyken de sağlıklı sesi üretip üretmediği değerlendirilebilir), terapi odasına bir dış ses (terapi alan bireyin sesini arka plan gürültüsüyle kontrol etmesi amacıyla eklenen herhangi bir ses) eklenmesi olabilir. Bireyin farklı kişilerle veya farklı ortamlarda kurduğu iletişimde sesini uygun şiddette ve frekansta kullanması beklenmektedir.

EKLER

ÖLÇÜT BAĞIMLI TEST (ÖBT)

EK-1

Bireyin Adı ve Soyadı : _____ Öğretmenin Adı : _____
 Eğitim-Öğretim Yılı : _____ / _____ / _____ Tarih : _____
 Modül Adı : _____ Bölüm No: _____ İlk değ. : ____ / ____ / ____
 Ara deę. : ____ / ____ / ____
 Son deę. : ____ / ____ / ____

Hedef Davranışlar	Materyaller/Sorular	Yönerge	Ölçüt	Evet/Hayır		
				İlk deę.	Ara deę.	Son deę.
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						
7.						

deę.: Değerlendirme

KONTROL LİSTESİ

EK-2

Bireyin Adı ve Soyadı : _____ Öğretmenin Adı : _____
 Eğitim-Öğretim Yılı : _____ / _____ / _____ Tarih : _____
 Modül Adı : _____ Bölüm No: _____ İlk değ. : ____ / ____ / ____
 Ara deę. : ____ / ____ / ____
 Son deę. : ____ / ____ / ____

Hedef Davranışlar	Materyaller/Sorular	İlk değ. Evet (+)/Hayır (-)	Ara deę. Evet (+)/Hayır (-)	Son deę. Evet (+)/Hayır (-)	Açıklamalar
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					
11.					
12.					
13.					
14.					
15.					

deę.: Değerlendirme

DERECELEİ PUANLAMA ANAHTARI

EK-3

Bireyin Adı ve Soyadı : _____
 Eğitime Başlama ve Bitiş Tarihi : ____/____/____
 Değerlendirme Tarihi : ____/____/____
 Modül - Bölüm İsmi : ____/____/____
 Hedef/Hedef Davranış : _____

Performans Düzeyi ve Tanımlamalar

Ölçütler	Yetersiz (3)	Orta (2)	İyi (1)

Not: Ölçülecek beceriye göre 3, 4, 5'li hazırlanabilir.

PERFORMANS KAYIT FORMU

EK-4

Bireyin Adı ve Soyadı : _____ Öğretmenin Adı : _____
 Ön Değerlendirme Tarihi : ____/____/____ Son Değerlendirme Tarihi : ____/____/____

Bölümler	Hedefler	Değerlendirme	Hedef Davranış Numarası																	
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15			
Bölüm 1.1	Hedef 1.1.1	Ön	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Son	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
	Hedef 1.1.2	Ön	x	x	x	x	x													
		Son	+	+	+	+	+													
	Hedef 1.1.3	Ön	x	x	x	x	x	x	x	x										
		Son	+	+	+	+	+	+	+	+										
Bölüm 2.1	Hedef 2.1.1	Ön	x	x	x	x	x	x	x	x	x									
		Son	+	+	+	+	+	+	+	+										
	Hedef 2.1.2	Ön	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Son	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	Hedef 3.1.1	Ön	x	x	x															
		Son	+	+	+															
Bölüm 3.1	Hedef 3.1.2	Ön	x	x																
		Son	+	+																
	Hedef 3.1.3	Ön	x	x																
		Son	+	+																

Not: Performans Kayıt Formu; her modül için öğretim sürecinin başında ve sonunda ayrı ayrı doldurulur.

x: Ulaşılmış hedeflenen hedef davranış

+: Ulaşılan hedef davranış

BEP GELİŞİMİ İZLEME ÖZET FORMU

EK-5

Bireyin Adı ve Soyadı : _____ Öğretmenin Adı : _____

Eğitim-Öğretim Yılı : _____ / _____ / _____

Ön Değerlendirme Tarihi : _____ / _____ / _____ Son Değerlendirme Tarihi : _____ / _____ / _____

Modüller	Modülde Yer Alan Bölümler	BEP'te Yer alan Hedefler	Gerçekleştirdiği Hedef Davranışlar	Öğretilmesi Hedeflenen Hedef Davranışlar	Çalışılan Hedef Davranışlar	Ulaşılmayan Hedef Davranışlar	Ulaşılamama Nedenleri	Öneriler	
Modül 1 (Modül Adı)	Bölüm 1.1 (Bölüm Adı)	Hedef 1.1.1							
		Hedef 1.1.2							
		Hedef 1.1.3							
		Hedef 1.1.4							
Modül 2 (Modül Adı)	Bölüm 2.1 (Bölüm Adı)	Hedef 2.1.1							
		Hedef 2.1.2							

Not: BEP Gelişimi İzleme Özeti Formu; BEP uygulanması sürecinde, öğretim sırasında ve öğretim sonunda yapılan değerlendirmelerden elde edilen verilerden hareketle doldurulur. Bir sonraki eğitim-öğretim yılında yapılacak kaba değerlendirmeler için bu formda yer alan veriler dikkate alınır.

Bu form, bireylerin herhangi bir modülü tamamladıktan sonra veya eğitim ve öğretim yılı sonunda hazırladıkları portfolyoları RAM'a gönderilmeden önce portfolyo içeriğini kontrol etmek amacıyla hazırlanmıştır. Ayrıca eğitim öğretim sürecinin başında, hazırlanacak portfolyoların içeriğine nelerin konulması gerektiğine yönelik bilgi vermesi amacıyla hazırlanmıştır. Portfolyo teslim edilirken aşağıdaki ürünler/çalışmalar öncelikle özel öğretim kurumu tarafından kontrol edilecek, dosya RAM'a geldiğinde ise RAM tarafından kontrol edilerek ilgili sütunlar doldurulacaktır.

PORTFOLYO KONTROL LİSTESİ

EK-6

Bireyin Adı ve Soyadı : _____

Tarihi : ____/____/____

Eğitim-Öğretim Yılı : ____/____/____

Modülün Adı : _____

Çalışmalar/Ürünler	Özel Öğretim Kurumu		Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM)	
	Açıklama		Açıklama	
Bireyin BEP'i				
BÖP (Bireysel Öğretim Programı)				
BEP Gelişimi İzleme Özet Formu (2 Adet)				
Performans Kayıt Formları				
BÖP Örneği				
Gelişim İzleme Kayıt Formu Örneği				
Gelişimi İzleme Grafik Örneği				
Ölçme Araçları (Sınavlar) Örneği				
Öğretim Sürecinde Yapılmış Ödev Örnekleri				
Öğretim Sürecinde Birey Tarafından Yapılmış Çalışma Yaprağı Örnekleri				
Birey Çalışmalarını İçeren Ses Kayıt, Video Örnekleri (Aileden İzin Alındığı Takdirde Konulabilecek)				

Not: Bu form iki adet doldurulacaktır. Biri ilgili özel öğretim kurumunda diğeri ise RAM'da kayıt altında tutulacaktır.

PORTFOLYO DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

EK-7

Bireyin Adı ve Soyadı : _____ Değerlendirme Tarihi : ____/____/____
 Eğitime Başlama Tarihi : ____/____/____ Modülün Adı : _____

AÇIKLAMA: Bu araç, öğretim yılı içerisinde bireylerimizin ilgili modül veya modüllere göre hazırlanmış oldukları çeşitli ürünler ile öğretim ve gelişimine yönelik öğretmenler tarafından uygulanan çeşitli ölçme araçlarının bir arada yer aldığı portfolyoları değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Hazırlanan birey portfolyolarının puanlanmasında aşağıdaki her bir ölçütü ayrı ayrı inceleyerek puanlandırırız.

Geliştirilmeli (1)

Portfolyo içerisindeki Bölüm 1, Bölüm 2 ve Bölüm 3 kapsamında olması gereken çalışmaların hemen hemen hiç biri yoktur. Sadece bireyin BEP’i bulunmaktadır. Bireyin gelişimini gösteren kayıt formu ve/veya gelişim grafikleri de yer almamaktadır.

Orta (2)

Portfolyo içerisindeki Bölüm 1 kapsamında bireyin BEP ve Performans Kayıt Formu bulunmaktadır. Bölüm 2 ve Bölüm 3 kapsamındaki olması gereken çalışmalar yer almamaktadır. Bireyin gelişimini gösteren kayıt formu ve/veya gelişim grafikleri kısmen var ancak çok yüzeysel bilgi vermektedir.

Portfolyo içerisindeki ürünler, formlar, performans kayıt formu bakıldığında öğretim öncesi belirlenen hedeflerin hiçbirine ulaşılmamış veya sadece bir veya iki tanesine ulaşıldığı görülmektedir.

İyi (3)

Portfolyo içerisindeki Bölüm 1, Bölüm 2 ve Bölüm 3 kapsamında olması gereken çalışmaların önemli bir kısmı bulunmaktadır. Örnek ürünler performans kayıt formundaki bilgilerle örtüşmekte bireyin gelişimini gösteren kayıt formu ve/veya gelişim grafikleri yer almaktadır.

Portfolyo içerisindeki ürünler, formlara, performans kayıt formuna vb. bakıldığında öğretim öncesi belirlenen hedeflerin önemli bir kısmına ulaşıldığı görülmektedir.

Çok İyi (4)

Portfolyo içerisindeki Bölüm 1, Bölüm 2 ve Bölüm 3 kapsamında olması gereken çalışmaların tamamı bulunmaktadır. Örnek ürünler performans kayıt formundaki bilgilerle örtüşmekte ve bireyin gelişimini gösteren kayıt formu ve/veya gelişim grafikleri yer almaktadır.

Portfolyo içerisindeki ürünler, performans kayıt formlarına vb. bakıldığında öğretim öncesi belirlenen hedeflere tam olarak ulaşıldığı görülmektedir.

İçerik

Hedeflerin Gerçekleşme Durumu

	Geliştirilmeli (1)	Orta (2)	İyi (3)	Çok İyi (4)
Ölçme Araçları	Portfolyo içerisine örnek olarak konulan ölçme araçları bireyin hedefleriyle ve modüllerdeki hedef davranışlarla genel olarak örtüşmemektedir. Ayrıca teknik (sahip olması gereken özellikler ve çeşitli) ve nitelik (içerik) olarak geliştirilmesi gerekmektedir.	Portfolyo içerisnde örnek olarak konulan ölçme araçları bireyin hedefleriyle ve modüllerdeki hedef davranışlarla genel olarak örtüşmektedir. Ancak nitelik (içerik olarak) olarak geliştirilmesi gerekmektedir	Portfolyo içerisine örnek olarak konulan ölçme araçları bireyin hedefleriyle ve modüllerdeki hedef davranışlarla örtüşmekle birlikte teknik (sahip olması gereken özellikler ve çeşitli) olarak biraz daha geliştirilmesi gerekir.	Portfolyo içerisine örnek olarak konulan ölçme araçları bireyin hedefleriyle ve modüllerdeki hedef davranışları ölçecek şekilde kapsama geniş, soru sayısı, teknik vb. açılardan uygun hazırlanmıştır.
Gelişimi Rapor Etme	Portfolyo içerisnde bireyin gelişim sürecini yansıtan hiçbir araç bulunmamaktadır.	Portfolyo içerisnde sunulan örnek kayıt çizelgeleri/grafikler bireyin gelişim sürecini yansıtmamaktadır. Ya da hedeflerle tam olarak ilişkili değildir.	Portfolyo içerisnde sunulan örnek kayıt çizelgeleri/grafikler bireyin gelişim sürecini genel olarak yansıtmakla birlikte ayrıntılı bilgi vermemektedir.	Portfolyo içerisnde sunulan örnek kayıt çizelgeleri/grafikler bireyin performansı hakkında ayrıntılı bilgiler vermektedir.
Ürün Çeşitliliği	Portfolyo içerisnde bireyin hedeflerine yönelik olarak yapılan çalışmalardan sadece bir türde örnekler verilmiştir.	Portfolyo içerisnde bireyin hedeflerine yönelik olarak yapılan çalışmalardan iki-üç türde örnekler de bulunmaktadır.	Portfolyo içerisnde bireyin hedeflerine yönelik olarak yapılan çalışmalardan iki- üç türde örnekler de bulunmaktadır. Türe özgü örneklerin sayısı da yeterli düzeydedir.	Portfolyo içerisnde bireyin hedeflerine yönelik olarak yapılan çalışmalardan (sınav örnekleri, çalışma yapıları, videolar, ses kayıtları, ödevler, etkinlikler) çeşitli örnekler sunulmuştur. Sunulan örnekler hem sayıca yeterli hem de nitelik olarak bireyin farklı özelliklerini yansıtmaktadır.
Düzen	Portfolyo içerisndeki belgeler, ürünler; Bölüm 1, Bölüm 2, Bölüm 3'e uygun olmadan rastgele dosyalanmıştır. Dosya oldukça düzensiz görülmektedir.	Portfolyo içerisndeki belgeler, ürünler; Bölüm 1' e uygun ancak diğer bölümler karmaşık olarak dosyalanmıştır.	Portfolyo içerisndeki belgeler, ürünler; Bölüm 1 ve Bölüm 2 'ye göre uygun dosyalanmış ve genel olarak düzenlidir.	Portfolyo içerisndeki belgeler, ürünler; Bölüm 1, Bölüm 2, Bölüm 3'e uygun olarak dosyalanmıştır. Dosya düzen olarak oldukça iyidir.

Geliştirilmeli (1)	Orta (2)	İyi (3)	Çok İyi (4)
Dosyanın Güçlü Yönleri:			
Dosyanın Geliştirilmesi Gereken Yönleri:			

Açıklama

DİL VE KONUŞMA BOZUKLUĞU OLAN BİREYLER İÇİN DESTEK EĞİTİM PROGRAMI